

ಸಮಾಜದ ಗೋಳು

(ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಣ್ಣ ನಾಟಕ)

ಅಮೃತವಾಣಿ

೧೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು

ಬರೆದವರು :

ಹ. ಮ. ದಾನೋದರ ದೇವೀಹೊಸೂರ

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಎಸ್. ಕೊರ್ಲಹಳ್ಳಿ

ಸಂಪಾದಕ:— "ಸರ್ವೋದಯ" ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಬೆಲೆ :

ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ

ಅರ್ಪಣೆ

(3045 CR)

ವಿದ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳೂ ಸರಳಸ್ವಭಾವದವರೂ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರೂ ಉದ
ಹಿರಿಯರೂ ಬಡವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರೇಮಿಗಳೂ ಸಮಾಜ ಸೇವಕರೂ ಬಡ
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಧನಸಹಾಯಮಾಡಿ ಉಚ್ಚಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಿಸಿದವರೂ ನಾಡಿನ
ಅಭೋಗತಿಯ ಹೀನಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಹೆಣಗಿ ಯಶಸ್ವಿಗಳಾಗಿ
ಸದಾ ನನ್ನ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಈಗ ಕೈಲಾಸವಾಸಿಗಳಾ
ಗಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ನಾಡಿನ ಅಭೋಗತಿಯ ದರಿದ್ರ ಹೀನಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಹೋಗ
ಲಾಡಿಸಲು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ನಲುಮೆಯ ಮಾವಂದಿರಾದ ತಿ. ರಾ. ರಾ.
ತಿರಕಪ್ಪ ಸಂತಪ್ಪ ಕುಂಠೆ ಅವರ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಸೂರ್ವಕವಾಗಿ
ಈ “ಮೊಗ್ಗೆ”ಯು ಅರ್ಪಿತ.

ಡಿ. ಹನುಮಂತರಾಯರು

[ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳು ಲೇಖಕರ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ]

ಇದೇ ಲೇಖಕರ ಬೇರೆ ಪುಸ್ತಕಗಳು
ಬೇಗನೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿವೆ

- “ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ” (ಕವನಗಳ ಸಂಕಲನ)
“ಚಂದ್ರಮತಿ” (ಕಥಾ ಸಂಕಲನ)
“ಟ್ರೀನಿಂಗ ಕಾಲೇಜು” (ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕ)

—X—

ಮುದ್ರಕರು :

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಬಿ. ತಾಪಸ, ಬಿ. ಎ.

ಸುಧಾ ಪ್ರಿಂ. ಪ್ರೆಸ್, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ನಲ್ವಡಿ

★

ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಒಂದನೆಯ ವರುಷದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ನಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷಕ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶ್ರೀ ಹ. ಮ. ದಾಮೋದರ ಎಂಬವರು ತಾವು ಬರೆದ “ಸಮಾಜದ ಗೋಳು” ಎಂಬ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ನಾಟಕವನ್ನು ತಂದು ಅದಕ್ಕೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಭಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಆ ಚಿಕ್ಕ, ಮನೆಯ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಂತಿದ್ದ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಷ್ಟೇ ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ಹಡೆದ ತನ್ನ ಮುದ್ದಿನ ಮಗುವನ್ನು ತಂದೆಯ ಕೈಗೆ ಕೊಡುವಾಗ ಆದಾವ ತಂದೆಯು ಆ ಕೂಸನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಅಂತೆಯೇ ಆದನ್ನು ಆತ್ಯಂತ ಒಲುಮೆಯಿಂದ ತೆರೆದು, ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ತಿರುವಿ ಕಕ್ಕುಲತೆಯ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಓದಿದೆನು; ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ತಾಯ್ನುಡಿಗು ತೊದಲು ಮಾತಿನಂತಿರುವ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಹಸನದ ಬಗೆಗೆ ನಲುಮೆಯ ನುಡಿಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಈ ನಾಲ್ಕು ನಲ್ವಡಿಗಳನ್ನಾಡಲು ತೊಡಗಿದ್ದೇನೆ.

ತರುಣರಾದ ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರ ಅವರ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ರಸಿಕತೆಯ ಚಿಲುಮೆಯಿದೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಮಾರ್ಗಕೊಟ್ಟರೆ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ಗತಿಯನ್ನು ತೊಡಸಿದರೆ, ಅದು ಜೀವಂತ ಝರಿಯಾಗಿ ಹರಿದು ಸಹೃದಯರಾದ ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿಶಾಲವಾದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ದೆಂಬ ಭರವಸೆ ಅವರ ಈ ಚಿಕ್ಕ ನಾಟಕದಿಂದ ಮೂಡಿಬರುವಂತಿದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇದೀಗ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲಲೋಪದೋಷಗಳ ಸರಳವಾದ, ಸಂಕ್ಷೇಪವಾದ, ಚಿತ್ರಣ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವದು. ಕುಡಿಯುವದು, ರೊಕ್ಕ ದಾಟವಾಡುವದು, ಗಾಂಜೀಸೇದುವದು, ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೆರೆ ಮೊದಲಾದ ಮಾದಕಪೇಯಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಮೊದಲಾದ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿ ಬಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಮನೆಮಾರು, ಅಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೂರಿ ಬೀದಿಯ ಭಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಸಮಾಜಕಂಟಕರಾಗಿ, ಬಡತನದ ವೆಡಂಭೂತಗಳಾಗಿ ತಿರುಗುವ

ದರಿದ್ರ ಕೆಲ ದೃಶ್ಯಗಳೇ ಈ ನಾಟಕದ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗವೆಯೆಂದು ಘಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಅಜ್ಞಾನ-ಬಡತನಗಳ ಮಂಗಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಸಮಾಜವು ಇಂಥ ಜನರ ಉಪಟಳದಿಂದಾಗಿ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದೇನೋ ಖಚಿತವಾದ ಮಾತು. ನಾಡಿನ ಏಳಿಗೆ ಇದು ಹೆಮ್ಮಾರಿ, ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಮಾರುಹೋದ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡಕುಟುಂಬಿಗರು ಏಡು ತ್ತಿರುವ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ನಾಟಕದ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಶ್ರೀ ದಾವೋದರರವರು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆ ದೃಶ್ಯ ಟಗಳ ದನಡಿಯಿಂದ ಬಡಜನರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದತ್ತ ಸಾಗಿ ಸುವ ಹೊಣೆಹೊತ್ತು ದೇಶಭಕ್ತ ಭಾಬುರಾಯನ ಪಾತ್ರವು ಈ ನಾಟಕ ದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ನಾಡತಾಯಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯರೆಂಬ ಮಾತು ಓದುಗರಿಗೆ ಹೊಳೆಯದಿರದು. ಅಂಥ ಕಳಕಳಿಯ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರೇ ನಿಜವಾದ ದೇಶಭಕ್ತರು. ಅವರೇ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟ ಕತ್ತಲೆಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಹೊರದೂಡುವ ಜೀವಂತ ಜ್ಯೋತಿಗಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ನಾಟಕದ ಕೊನೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸರಕಾರದವರು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತಂದ ಪಾನನಿರೋಧ ಯೋಜನೆಯು ಇನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗದಿರುವದರ ಒಳ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸ ಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪಾನಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಯೋಜನೆಯು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲು ಜನತೆಯ ಸಹಕಾರವೂ ಬೇಕು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ತತ್ವನಿಷ್ಠೆ, ಕರ್ತವ್ಯದಕ್ಷತೆಗಳೂ ಬೇಕು ಎಂಬಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕುಡುಕ ತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸರಕಮಾರ್ಗಾನುಗಾಮಿಯಾದ ಗುಂಡೂರಾಯನಂತ ವನೂ ಸಹ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಗೆ ಕಂಕಣಬದ್ಧನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಯಾದ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಾಧ್ವಿ ಬಂಗಾರವ್ವನಂಥ ಮಹಿಳೆಯರು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರು ವರೆಂಬುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯ. ಇಂಥ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೇ ತಮ್ಮ ತಾಳ್ಮೆ, ಸರಕ

ತನ, ತೀಲ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬಲ್ಲ ರೆಂಬ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾಗುವಂತೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದ ನಾನಾಬಗೆಯಾದ ಗೋಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಬೀಳುವ ಭಾಗ್ಯಹೀನರ ದೀನ ಜೀವನವನ್ನು ಸರಳವಾದ ಹಳ್ಳಿಯ ನುಡಿ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಲೆತ್ತಿಸುವ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸಾಕಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿ ಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರ ಅವರು ತರುಣರಾದರೂ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅನುಭವದ ತೊರೆಯನ್ನು ಹರಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ತೊರೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬರುವ ನೀರೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯಾದುದೆಂದೂ, ಕುಡಿಯಲರ್ಹವಾದುದೆಂದೂ ಹೇಳುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಅನುಭವಝರಿಯ ಬದಿಗಿರುವ ಮಳಲ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ತೆಗೆದ ಚಿಕ್ಕ ಒರತಿಯೊಳಗಿನ ಕಲಕು ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದು ತಿಳಿಯಾದ ಜಲವನ್ನೀಂಟುವಂತೆ ಓದುಗರು ಸಹೃದಯತೆಯನ್ನು ತೋರಬೇಕೆಂದು ಕೋರುವೆನು. ಸಾಹಿತ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಡಿಗಳನ್ನಿಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ನಲುಮೆಯ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಂಕುರವಾಗಿದ್ದ ಈ ಕಲಾಭಿರುಚಿಯು ಬೆಳೆದು ಮರವಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸುವೆನು.

ಎಸ್. ಡಿ. ಇಂಚಲ

ಪ್ರಿನ್ಟಿಪಾಲರು ಗಂ. ಮ. ಟ್ರೇ. ಕಾ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

★

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹ. ಮ. ದಾಮೋದರ ಅವರು ನೌಕರಿಯೇ ತಮ ಧೈಯವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಆನಂದವಾಗುತ್ತದೆ. 'Learn while you earn' ಎಂಬುದು ಇಂಥವರಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆಂದು ಅನ್ನಲು ಅದಾವ ಸಂಕೋಚ! ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚು ಮುಂದಿಟ್ಟವರೆಂದು ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿಸಲು ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶನ ಪಡೆದ ಅವರ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ನಾಟಕರಚನಾ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರರವರ ಹಿರಿಮೆ ಸ್ತುತ್ಯವಾದುದು.

ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರರವರು ತರುಣ ಸಾಹಿತಿಗಳು. ಅವರು ರಸಿಕರು, ತಿಳಿಹಾಸ್ಯಕಾರರು, ಒಳ್ಳೇ ಹುರುಪಿನವರು ಇರುವರೆಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಅವರ ಹಾಸ್ಯರಸಮಯವಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆಯೇ ನನಗಿಂತ ಮೊದಲು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕವನ ರಚನಾತ್ಮಕರೂ ಇರುವರೆಂಬ ಮಾತು ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಹೀನ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಹಾಸ್ಯರಸದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಗವಾನನು ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಬರೆಯಲು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಪುಷ್ಟಿಕೊಡಲೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಮತ್ತು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿಯ ಮಹಾತ್ಮರ ಅಮೃತವಾಣಿಗಳನ್ನು ಓದಲಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನನ್ನು ಸಗ್ಗದ ಹೆದ್ದಾರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಮಾನವ ಜನ್ಮದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟ ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರರು ಓದುಗರ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿಯ ಒಂದೊಂದು ಅಮೃತವಾಣಿಗಳು ಆರಿಸಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಮತ್ತು, ಮಾಣಿಕವೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಈಗಿನ ಹೊಸ ಸರ್ಕೂಲರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಕಿಯರಿಗೆ ನಿತ್ಯೋಪಯೋಗಿಯಾಗುವೆ ಎಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ! ಆ

ಪ್ರಕಾರ ಉಪಯೋಗವೂಡಬೇಕೆಂದೂ ನನ್ನ ಬೇಡಿಕೆ! ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರ
ರವರ ಉತ್ಸಾಹ ಈಡೇರಲೆಂದು ಭಗವಾನನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ.

ಮತ್ತು ಬೇಗನೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿರುವ ಅನರ ಮೂರು ಪುಸ್ತಕಗಳು
ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತವುಗಳಿವೆ. ಒಂದನೆಯದು
"ಕಲ್ಪಸಕ್ತರೆ" ಇದು ಕವನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳು ಒಳ್ಳೇ ಸೀರಿ
ವಾಯಕಗಳಿವೆ. ಅನೆಲ್ಲ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದುವದರಿಂದ ಕಲ್ಪಸಕ್ತರೆಯನ್ನು
ತಿಂದಷ್ಟು ರುಚಿಯಾಗಿ ನುಸನ್ನು ಅನಂದವಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದು
"ಚಂದ್ರಮತಿ" ಇದು ಕಥೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳು ಕಾಟುಂಬಿಕ
ವಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ಅನುಭವ ಝರಿಯನ್ನೇ
ಹರಿಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರನೆಯದು "ಬ್ರೀನಿಂಗ ಕಾಲೇಜು" ಇದು ಏಕಾಂಕ
ನಾಟಕವಿದ್ದು, ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ವೇತನದಿಂದ ತಿಚ್ಚಕನಿಗೆ ಅಗತಕ್ಕ
ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಅವನ ಕುಟುಂಬದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಒಳ್ಳೇ
ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರರವರು ಪ್ರಯತ್ನ
ಸಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ನಾನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಮುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಎಸ್. ಕೊರ್ಲಹಳ್ಳಿ
ಸಂಪಾದಕ
ಸರ್ವೋದಯ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಅಭಿವ್ರಾಯಗಳು

*

ಈ ತರುಣ ಮಿತ್ರರು ಬರೆದಿರುವ "ಸಮಾಜದ ಗೋಳು" ಎಂಬ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಹಸನವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಕೀಳುಜನರ ಜೀವನದ ಕುಂದುಕೊರತೆ, ಲೋಪದೋಷ, ದುಶ್ಚಟಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೋಪಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಹಸನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗುಂಡೂರಾಯ, ಶರಣಪ್ಪ, ಎಕ್ಕಣ್ಣ, ನುಂತಾದವರ ಇಷ್ಟೇಟಿನ ಗುಂಪು, ಪಣದಾಸೆಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಮೋಲೀಸಿನವರಿಬ್ಬರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ನಾಟಕದ ಸೂತ್ರದಾರ ದೇಶಭಕ್ತ ಬಾಬುರಾಯ, ಮತ್ತು ಘೋಷದಾರರ ನೆರವಿನಿಂದ ಬಂಧಿತರಾಗುವರು. ಊರಲ್ಲಿ ಪುಂಡಾಟಿಕೆ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿ ಅವರ ಹೆಂಡರು-ಮಕ್ಕಳು ಸುಖವನ್ನು ಕಾಣುವರು.

ಸಮಾಜವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರರವರ ಹಂಬಲ ಸ್ಪಷ್ಟ. ಶಾಲಾ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಡಿ ತೋರಿಸಲು ಅತಿ ಯೋಗ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವ "ಅವ್ಯತವಾಣಿ" ಎಂಬ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳು, ಶಾಲಾ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಮತ್ತು ನೀತಿದಾಯಕವಾಗಿರುವ ಈ ಹೆಸರಾಂತ ನುಡಿಗಳು, ಉತ್ತಮವಾಗಿವೆ. ಇದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಇನರ ಸಾಹಸ ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.

ಇನರದು ಇದೇ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನವಾದರೂ ಪುಸ್ತಕವು ಸಾಕಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಈ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಕಲೆ ಸಾಧಿಸಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
೧೯೫೩

ಪಿ. ವೆಂಕೋಬಾಚಾರ್ಯ ಐ. ಎ., ಐ. ಓ.
ಸಂಪಾದಕ:— ಅನಂದ ಗಂಧಮಾಲಾ.

‘ಸಮಾಜದ ಗೋಳು’ ಇದು ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರರವರ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನ; ಇದನ್ನು ತಾವೇ ಮೊಗ್ಗಿಯೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನನಗೆನೋ ಓದುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಅರಳಿದ ಹೂವಿನಂತೆ ಸುವಾಸನೆ ಬರಹತ್ತಿತು. ಲೇಖಕರ ಕರೆಯಂತೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಇದನ್ನು ಕಸುಗಾಯಿಯೆಂದು ಕಡೆಗಣಿಸಬೇಡಿ, ಹುಳಿಯೆಂದು ಹಳಿಯಬೇಡಿ, ಹಳ್ಳಿಯದೆಂದು ತಳ್ಳಬೇಡಿ ನೋಡಬೇಕು. ಕಸುಗಾಯಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಸ್ವಾದವಿದೆ; ಹುಳಿಯೂ ಷಡ್ರಸಗಳಲ್ಲೊಂದಿದೆ; ಹಳ್ಳಿಯದಾದರೂ ಜೊಳ್ಳಾಗಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯಿಂದಲೇ ದಿಳ್ಳಿಯೆಂಬಂತೆ ಹಳ್ಳಿ ಮೊದಲು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ತರುಣ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಅವೃತವಾಣಿ ವಿಭಾಗವು ಒಳ್ಳೇ ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಅಪೃತವಾಣಿಗಳು ಒಳ್ಳೇ ನೀತಿದಾಯಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿವೆ. ಕೇವಲ ಬಾಲಕರಿಗೇಕೆ ಸಮಸ್ತ ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಬೋಧದಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸ್ವತಃ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ನುಡಿಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪ ಮಾಡಿದ್ದು ಅತಿ ಸ್ತುತ್ಯ.

ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರರವರು ಚಿಕ್ಕವರಿದ್ದರೂ ಹುರುಪಿನವರೂ, ಸಮಾಜ ಸೇವಕರೂ, ಸಾಹಿತಿಗಳೂ, ನಾಟಕಕಲಾಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳವರೂ ಇರುವರೆಂಬ ಮಾತು ಈ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರರವರು ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಹಿತಿಗಳಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

೧೯೫೩

ಕೆ. ಡಿ. ತಳೇಗಾಂವಕರ ಜಿ. ಎ. ಬಿ. ಟಿ.

ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರ, ಸಿಟಿಹಾಯಸ್ಕೂಲ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.

ಅ ರಿ ಕೆ

ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಕರ ಟ್ರೇನಿಂಗ ಕಾಲೇಜದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ವೃತ್ತಿ ಕೈಕೊಂಡಾಗ ಆಗಾಗ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನನ್ನ ಗಮನವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿದ್ದ 'ದುಶ್ಚಟ'ದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿ ಅದರಿಂದಾಗತಕ್ಕ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಡೆದೋಡಿಸುವ ದರ ಸಲುವಾಗಿ ಹೊರಳಿತು.

ದುಶ್ಚಟದ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ್ದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಪರಿಚಯವೂ ಆಯಿತು. ಈ ಅಲ್ಪ ಅವಧಿಯ ಅನುಭವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿದ್ದಿದೆ, ಈ 'ಸಮಾಜದ ಗೋಳು' ಎಂಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಣ್ಣ ನಾಟಕವು. ಈ ಅಲ್ಪ ಅವಧಿಯ ಅನುಭವದ ಬೆಳಕೇ ಇದರಲ್ಲಿಯ ದುಶ್ಚಟದ ಪ್ರಭಾವವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನನ್ನ ವ್ಯವಸಾಯ ಬಂಧುಗಳಾದ ಶಾಲಾಶಿಕ್ಷಕರು ಅತ್ಯುಬಂಧುವಿನ ಅಲ್ಪಕಾಣಿಕೆಯೆಂದು ಅಭಿಮಾನಿತರಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಂದ ಇದನ್ನು ಮನಸುಕಲಿಸಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೆದುರಿಗೆ ಅಡಿಸಿ, ದುಶ್ಚಟದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿ, ಅನಂದಿತರಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಬರುವದೆಂದು ನಾನು ಬಗೆದಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯದೇ ಕೇವಲ ಹಳ್ಳಿಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವೆನು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ನಗೆಮುಖವಾಗಿ ತೋರಿ "ನಗೆಯಿಂದಲೇ ಇದರ ಬಗೆಯನ್ನು" ತೋರ್ಪಡಿಸುವದೇ ಈ ಭಾಷೆಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ.

ಈ ನಾಟಕವು ಏಕಾಂಕಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದು, ಮೂರಂಕಿಗಿಂತಲೂ ಸಣ್ಣದು ಇದ್ದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣ ನಾಟಕವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ದೇಶದ ದಾರಿದ್ರ್ಯತನ, ಸೋಮಾರಿತನ, ಇತ್ಯಾದಿ ದೇಶದ ಅಭೋಗತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೋಗಲೆಂದೂ ದೇಶವು ಆವರ್ತನಗಲೆಂದೂ ಸರ್ಕಾರದವರು ಸಾಸನಿರೋಧ ಯೋಜನೆ, ಲಂಚನಿರೋಧ ಯೋಜನೆ ಮುಂತಾದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು. ಅವುಗಳ ಲಂಚವಾಗಿಯೇ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನನ್ನ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ರಚಿಸಿರುವೆನು ಅಲ್ಲದೇ ಇದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಪುಸ್ತಕವಾದ್ದರಿಂದ "ಮೊಗ್ಗ"ಯೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮೊಗ್ಗಿಯು ಅರಳಿದ ಹೂವಿನಂತೆ ಸುವಾಸನೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ "ಮೊಗ್ಗಿ ಅರಳಿ ಹೂವಾಗಲಾರದೆ!" ಎಂಬಂತೆ ಈ ಮೊಗ್ಗಿಯನ್ನು ಚಿವುಟಿದೆ ಅರಳಿದಾಗಾದರೂ ಸುವಾಸನೆ ಬೀರತಕ್ಕಂತಾದ್ದು! ಎಂದು ಬಗೆದು ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಈ ಮೊಗ್ಗಿಯನ್ನು ಕಾಣುವಿರೆಂದು ನೆರೆನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಲೆಯೊಳಗೆ ನಿತ್ಯೋಪಯೋಗವಾಗತಕ್ಕ ಅವ್ಯತವಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವೆನು. ಅವು ನನ್ನ ವ್ಯವಸಾಯ ಬಂಧು-ಭಗಿನಿಯರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆಂದು ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗ ನಿತ್ಯ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರೆಂದು ನಾನು ನೆರೆನಂಬಿರುವೆನು.

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಂಚಾಂಗಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವದರ ಕೋಷ್ಟಕು ಸಹ ಇದರಲ್ಲಿ ಉಂಟು.

ಇದರಲ್ಲಿ ೧೯೫೩ ರಿಂದ ೧೯೫೭ ರ ವರೆಗೆ (೫ ವರ್ಷದ) ಕ್ಯಾಲೆಂಡರು ಉಂಟು. ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಪದ, ಪ್ರಾರ್ಥನಾಪದ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಉಂಟು.

ಈ ನನ್ನ ಅಲ್ಪಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿ ಬಲು ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನರಾದ ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಗಳೂ ಆದ ಪ್ರಿ. ಎಸ್. ಡಿ. ಇಂಚಲ ಅವರು ನಲ್ಲುಡಿ ಬರಕೊಟ್ಟು ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಜೀವಕಳೆ ತಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ತುಂಬಾ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅತಿ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದ ಸರ್ವೋದಯ ಮಾಸ

ವಶ್ಯಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಶ್ರೀ ಕೊರ್ಲಹಳ್ಳಿ ಅವರಿಗೂ ತುಂಬಾ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು. ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರೇಮಭಾವನೆಯಿಂದ ಓದಿ ತಮ್ಮ ಮನದಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ತೆಲಗುಭಾಷಾ ಪಂಡಿತರೂ, ಮಹಾನಾಟಕಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಪಿ. ವೆಂಕೋಬಾಚಾರ್ಯ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಕೆ. ಡಿ. ತೇಜೋಗಂವಕರ ಅವರಿಗೂ ನಾನು ತುಂಬಾ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅಲ್ಲವೆ ಅಲ್ಪವಿಧಿಯಲ್ಲೆಯೇ ಅಂದವಾಗಿ, ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ, ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸಿಕೊಟ್ಟ 'ಸುಧಾ' ಪ್ರೆಸ್ಸಿನ ಒಡೆಯರಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಜಿ. ತಾವಸ ಬಿ. ಎ. ಇವರನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸದಿರಲಾರೆ.

ಜೀವನವಪುರ

ಡಿ. ಹನುಮಂತರಾಯರು

1

ಸಾತ್ರ ಪರಿಚಯ

★

ಗಂಡು ಸಾತ್ರ

- ೧) ಬಾಬುರಾಯ.....(ದೇಶಭಕ್ತ)
 ೨) ಶರಣಪ್ಪ.....(ಶೆರೆಗುಡಕ)
 ೩) ರಾಜು, ರಾಣಿ, ಎಕ್ಕ, ಗುಲಾಮಾ, ರೋಕರ, ಖ್ವಿ
 (ಆಟಗಾರರು)
 ೪) ಚಂದ್ರಾಮ.....(ಎಕ್ಕಣ್ಣನ ಮಗ)
 ೫) ಗುಂಡೂ.....(ದೇಶಭಕ್ತನ ಸಹಾಯಕ ನಕಲಿ)
 ೬) ಸೋಲೀಸರು.....(ಇಬ್ಬರು)
 ೭) ರಮೇಶ.....(ಶರಣಪ್ಪನ ಮಗ)

ಹೆಣ್ಣು ಸಾತ್ರ

- ೮) ಬಂಗಾರಿ.....(ಗುಂಡೂನ ಹೆಂಡತಿ)
 ೯) ಸುಲೋಚನಾ.....(ಎಕ್ಕಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ)
 ೧೦) ಗಂಗಮ್ಮ.....(ಶರಣಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ)

ಸಮಾಜದ ಗೋಳು

(ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಣ್ಣ ನಾಟಕ)

ನಾಂದಿ

ರಾಗ:-

ಬಾ ತಾಯೆ ಜಗಜ್ಜನನಿ ಭಾರತಾಂಬೆಯೆ ಬೇಗ |
ಏರು ಸಿಂಹಾಸನವ ಜಯಘೋಷ ಮಧ್ಯದಲಿ ||ಪ||

ನಿನ್ನ ಕನಸನು ಇಂದು ನನಸು ಮಾಡಿಹೆವಮ್ಮ |
ನಿನ್ನ ಘನತಿಯನಿಂದು ಜಗಕೆ ತೋರುವೆವಮ್ಮ ||
ನಿನ್ನ ಹೆರಕೆಯ ವಜ್ರಕವಚವೊಂದಿರಲಮ್ಮ
ಕುನ್ನಿ ವೈರಿಗಳೆಡೆಯ ನಡುಗಿಸುವೆವಮ್ಮ ||೧||

ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರಿಯು ನೀನಾದೆ ಬಾ ತಾಯೆ |
ಓಜೆಯಿಂ ನೀನಿಂದು ಸಿಂಹ ಪೀಠವನೇರಿ ||
ತೇಜವನು ನಮಗೀವ ವೀರಸಂದೇಶವನು
ಸಾಜದಿಂ ನೀಡಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರಜನನಿ ||೨||

೧ ನೆಯ ದೃಶ್ಯ

(ಬಾಬುರಾಯನು ಭಾರತವೂತೆಯ ಭಾವಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕೈಮುಗಿಯುವನು.)

ಬಾಬುರಾಯ:- ಭಾರತವು ಸ್ವತಂತ್ರವೇನೋ ಆಯಿತು; ಆದರೆ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟು ಸ್ಥಿರ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಕುಡಿಯುವದು, ಆಡುವದು, ಸೇರುವದು, ಇತ್ಯಾದಿ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದು ಬಳಲುತ್ತ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಕಾಲವೇ ಲೆ ತಾನು ನಿಂತ ಈ ಬಡ ಭಾರತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪರತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲು ಈ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಏನೂ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳು ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಅದೇನೆ ಇರಲಿ ನನ್ನ ಕೈಲಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ದುಶ್ಚಟಕ್ಕೆ ಬಲಿಬಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ದೇವೀ! ಭಾರತವೂತೆ, ಜನ್ಮದಾತೆ, ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಕರುಣೆ ಇರಲಿ. (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಈಗ ಸದ್ಯ ಗುಂಡೂರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳೋಣ. (ಹೋಗುವನು.)

(ತೆರೆ ಬೀಳುವನು.)

೨ ನೆಯ ದೃಶ್ಯ

(ಗುಂಡೂರಾಯರ ಮನೆ, ಬುಗಾರಿಯು ಒಳಗೆ ಇರುತ್ತಾಳೆ.)

ಗುಂಡೂ:- (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಬಂಗಾರೀ! ಬಂಗಾರೀ!! ಏ ಬಂಗಾರೀಯಾ
ಎಲಾ ಇವಳ ಎಷ್ಟು ಒದರಿದರೂ ಇವಳಿಗೆ ದರಕಾರಾಸ ಇಲ್ಲಲಪಾ,
ಎಲೇ ಬಂಗಾರಿ. ಬಂಗಾರಿ ಬಂಗಾರೀನ ಆಂದೆ.

ಬಂಗಾರಿ:- (ಬಂದು) ಯಾಕರೀ ಯಾಕ ಚೀರತೀರಿ ನರೀಯಾಂಗ.

ಗುಂಡೂ:- ಭ್ರಷ್ಟೆ ಕುಡುಗಿ ಸಂಗೊತ್ತು ನೀಹೀಂಗ ಅಂತೀಅಂತ.

ಬಂ:- ಹೂಂ.....ಇನ್ನಿ! ಏನದ.೩.

ಗುಂಡೂ:- ಬಾರ ಹೀಗೆ.

ಬಂ:- ಹೂಂ.....ಹೇಳ್ತೀ.

ಗುಂಡೂ:- ಬಾಸರ ಹೀಗೆ. ಅಬ್ಬ, ಎಟ್ಟನಿಂಗ ನಾಚಿಕೆ.

ಬಂ:- ಅಲಿ ನಿಲಿ ಇಲ್ಲೆ.

ಗುಂಡೂ:- ಯಾಕ ಏನು ಹೇಳು?

ಬಂ:- ನೀವು ಎಷ್ಟವತ್ತರದಿಂದ ಒದರತೀರಿ.

ಗುಂಡೂ:- ಯಾಕ ಏನಾ ಕೃತಿ?

ಬಂ:- ಏನಾಕೃತೀನಿ ಬಿಡುನೀ ಪುಸುಕಾನ ಉಸಲಗಿಸಲ ಹೋದರ ಈಸ
ಕಾನ ಮಂಗ್ಯಾಸ್ತಂಗ ಈಸಗೊಂಡ ಕುಂಡರಬೇಕಾದೀತ.

ಗುಂಡೂ:- ಇರ್ದಿ ಬಿಡು ನಾಚಿಕೆನ ಇಲ್ಲ ನಿನಗಂತೂ.

ಬಂ:- ಏ ನಿನಗ ಮಾತ್ರ ಬಾಳ ನಾಚಿಕೆ ಮೊನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಹಿಂಗ ವತ್ತರ
ಮಾಡಿ ಮಂದಿನೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿದ್ದಿ ನಾಚಿಗ್ಗೇಡಿ.

ಗುಂಡೂ:- ಏ ಏ ಖಬರಗೇಡಿ ಖಬರ ತಗೊಂಡ ಮಾತಾಡ ಮೈವ್ಯಾಳೆ.

ಬಂ:- ಐಯ್ಯ ಭಂಡಗಂಡಸ ಏಟಾರ ಎಚ್ಚರ ಆಯ್ತೇನು ಮೈಮೇಲೆ ಕೂಡಕಮೂಳಾ. ಕುಡಿಯದ ಬಿಡೆನ ಬಿಡೆನ ಅಂದರ ಆ ಶರೀರ ಡಕ ಶರಣಪ್ಪನ ಗೆಣಿತನ ಮಾಡಿ ಕುಡಿಯಾದಕಲ್ತ ಅವನಂಗ ವಡಕಗಡಿಗಿ ಸಹ ಮಾರಾಕಹತ್ತಿದಿ ಖಬರ ಐತೇನ ಖಬರಗೇಡಿ. (ಅಳುವಳು) ಅನ್ನವ್ವನ ಸಾಕವ್ವ! ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬಾರದು ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಇಂಥ ಗಂಡನ ಕೈಯಾಗ ಉರಿಯಬಾರದು.

ಗುಂಡೂ:- ಏ ಏ ಸಾಕಮಾಡಮಾರಳ. ನಿನ್ನ ಗಂಟೆ ಉಚ್ಚಬ್ಯಾಡ ಮಂದಿ ನನ್ನ ಕೊಳ್ಳಾಗ ಚಿಪ್ಪಕಟ್ಟಾರ ಚಿಪ್ಪ. ಈಗ ನಾನು ಚಲೋ ಮನಸ್ಯಾ ಆಗೇನಿ ಚಲೋ ಮನಸ್ಯಾ.

ಬಂ:- ಆ! ಏನಿದು ನನಗೆ ಕೇಳಿಸುವದು ಕನಸೋ ಅಥವಾ ನನಸೋ (ಗಂಡನ ಕಡೆಗೆ) ಏನಿ ನೀವು ಏನಾಗೀರಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿ.

ಗುಂಡೂ:- ಈಗ ನಾನು ಕುಡುಕ ಅಲ್ಲ ಚಲೋ ಮನಸ್ಯಾ.

ಬಂ:- ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀವು ಕುಡೇದುಬಿಟ್ಟಿರಾ? ಅವ್ವ ಅವ್ವ ನನ್ನ ಗಂಡನ.

ಗುಂಡೂ:- ದ್ಯಾವರಾಣ್ಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿ ಇಕಾ ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಆಣಿ, ನಮ್ಮವ್ವನ ಆಣಿ, ನಮ್ಮ ದೇವರ ಆಣಿ, ನಿನ್ನ ಕೊರಳಾಣಿಗೂ ಕುಡೇದ ಬಿಟ್ಟೇನಿ ಈಗರ ಭರಾಸಾ ಆತ.

ಬಂ:- (ಸ್ವಗತ) ಆಹಾ ನಾನು ಗೆದ್ದೆ ದಿನಾಲೂ ಭಾರತಮ್ಮನ ಪೂಜಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಇವತ್ತ ನಮ್ಮವ್ವ ನನಗೆ ಒಲದ್ದು (ಕೈಹಿಡಿದು) ಬರಿ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಅಂಬಲಿ, ಸರಬರ ಕಟಿದ ಮಜಿಗಿ, ಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡಿ ಹಾಕಿ ಉಣ್ಣಾಕ ನೀಡತೀನಿ ಬರಿ.

ಗುಂಡೂ:- ತಡಿತಡಿಯ ಹೋಗುನಂತ ಈಗ ನಾವು ಒಂದು ದಗದಾ ಮಾಡಬೇಕು, ದಗದಾ.

ಬಂ:- ಏನದು ಲಗುಲಗು ಹೇಳ್ವಾರ ಹೇಳ.

ಗುಂಡೂ:- ಆ ಮಣ್ಯಾತ್ಮ ಬಾಬುರಾಯಪ್ಪ ನಮ್ಮಂಥ ಕುಡುಕರಿಗೆ ಇಷ್ಟೇಟಿನ ಆಟಗಾರರಿಗೆ ಚಾ ಕುಡೂವವರಿಗೆ ಗ್ಯಾನಾ ಹೇಳಿ ಬಿಡಿ ಸಾಕ ತಿರಿಗಾಡಾಕ ಹತ್ಯಾರಂತ ಇನ್ನೂತನಕ ಹಿಂದೆ ನನಗೂ ಅವ ಹೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ ನಾನು ಅವಂಗ ಸಿಕ್ಕಾಂಗ ಬೈದು ಬೈದು ಕಳಿಸಿದ್ದೆ. ಆದರೂ ನನಗ ಮತ್ತೂ ಹೇಳತಿದ್ದ. ಈಗ ಆ ವಾರಾಯಗ ನಾನು ನೀನು ಕೂಡಿ ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಬರನ ಬಾ?

ಬಂ:- ಹೋಗನಂತ ಬರಿ. ಉಣ ಬರಿ. ಹಸಿದಿದ್ದೀತು ನಿಮ್ಮದು.

ಗುಂಡೂ:- ನಡಿಹಂಗರ ದೌಡ ದೌಡ ಉಣ್ಣಾಕ ಹಾಕು.

ಬಂ:- ಬರಿ ಬರಿ ಮುಂವ ನಡಿ. ಅವ್ವ ಅವ್ವ ನನಗಂಡ ಗುಂಡೂ ರಾಯನ.

(ಹೋಗುವರು.)

೩ ನೆಯ, ದೃಶ್ಯ ರಸ್ತಾ

ಗುಂಡೂ:- ಲಗು ಲಗು ಬಾರೇ ನನ ಬಂಗಾರೀ ಕಾಲನುಯ್ಯತಾವೇನ
ಆ ಗಿಡದ ಬುಡಕ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡ್ರನ ಬಾ. ಬಾ ಬಾ ಎಳಮ್ಯಾಕ.

ಬಂ:- ಅನ್ನಾ! ಉಶ್! ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಸಹ ಮುಂದಕ ಇಡಾಕ ಆಗದಿಲ್ಲ!
ಮ್ಯಾಲ ನೋಡಿಯಾ ರಣ ರಣ ಬಿಸಿಲು, ಬುಡಕ ನೋಡಿಯಾ ಉರಿ
ಉರಿ ನೆಲ.

ಗುಂಡೂ:- (ಹೌಹಾರಿ) ಇಕಾ! ಅದೇ ನೋಡು! ಅವರೇ ಬರಾಂಗ
ಕಾಣಸಕ್ಕಿತಿ, ಎಳ ಎಳ ದೌಡು. ಇಲ್ಲೇ ಬಂದ ಬಿಟ್ಟು.
(ಬಾಬುರಾಯನ ಪ್ರವೇಶ)

ಶರಣರೀ ಎಪ್ಪ ಇಬ್ಬರೂ ಬೀಳುವರು.

ಬಾಬುರಾಯ:- ಯಾರು? ಗುಂಡೂರಾಯನೇನು ಎಳಸ್ಪ ಎಳು ಪ್ರತಿ
ನಮಸ್ಕಾರ ನಿನಗೆ! ಏಕೆ ಗುಂಡೂರಾಯಪ್ಪ ಇಂದು ಎಷ್ಟು ನಮ್ರತೆ
ಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವೆಯಲ್ಲ.

ಗುಂಡೂ- ಅಪ್ಪಾರ (ನಗುತ್ತ) ಈಗ ನಾನು ಕುಡೂ ಚಟ ಬಿಟ್ಟೇನರಿ.
' ಪಿರೂತಿಯಿಂದ ಅಪ್ಪಾರನ ಕೂಡಿ ಹೇಳಾಕ ಅಂತ ಬಂದವರಿ.

ಬಂ:- ಹೌಂದರಿ ಎಪ್ಪ. ನನಗಂಡ ನಿಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಕುಡೂ ಚಟ
ಬಿಟ್ಟು ಚಲೋ ಮನಸ್ಯಾ ಆಗ್ಯಾನರಿ. ಯಪ್ಪಾ ನೀವು ಒಳ್ಳೇರಪ್ಪ
ನಮ್ಮಂತವರಿಗೆ ಗ್ಯಾನಾ ಹೇಳೇ ಚಲೋ ದವರಿಗೆ ಹಚ್ಚತೀರಿ.
ನಮ್ಮವ್ವ ನನ್ನ ತಾಯಿ ಭಾರತಮ್ಮ ಈ ಅಪ್ಪಾರಿಗೆ ಇದ ಬುದ್ಧಿನ
ಕೂಡವ್ವ ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳತೀನಿ. (ಬೀಳುವಳು)

ಬಾ:- ಎಳಮ್ಮ ಎಳು. ನಾನೇನು ಅಂಥಾ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು
ಮಾಡಿರುವೆನು. ನನಗಿಂತಲೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ
ಗುಂಡೂರಾಯನ ಮೇಲೆ, ಪತಿಯು ದುರ್ಮಾರ್ಗ ಇದ್ದರೆ

ಸುಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರುವವಳು ಪತ್ನಿಯಲ್ಲವೇ? (ಗುಂಡುರಾಯನಿಗೆ)
ಇರಲಿ ಗುಂಡೂರಾಯ ನಡೆಯುವವನು ಎಡುವಲೇಬೇಕು. ಅದರಿ
ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎಡವುದಂತೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರಬೇಕು. ಬಿಸಿ ಬಡಿಯದೆ
ಬೆಣ್ಣೆಕರಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಜ್ಞಾನ
ಅಂಧಕಾರದೊಳಗೆ ಸಿಲುಕಿದ್ದಿ ಈಗ ನೀನು ಸುಜ್ಞಾನ ಸುಜ್ಯೋತಿ
ಯೊಳಗೆ ಬಂದಿರುವಿ ಈ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ? ತಿಳಿಯಿತೇ?
ಇದು ನೋಡು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಿನಗೆ ಕರಜೋಡಿಸಿ ಬೇಡುವೆ.

ಗುಂಡೂ:- ಯಸ್ವಾ ದ್ಯಾವರು ನಿಮಗೂ ನಾವು ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳಾಕ ಹತ್ತಿದ
ಮ್ಯಾಲ ನೀವ ನಮಗ ಕೈಮುಗಿಯಬೇಕರಾ. ಛೀ. ಬೇಡೆಷ್ಟು
(ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆಗೆ) ಏ ಬಾರ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಪ್ಪರ ಕಾಲಿಗೆ
ಬೀಳೋನು. (ಬೀಳುವರು)

ಬಾ:- ಸಾಕು. ಗುಂಡೂರಾಯಕ್ಕನವರೇ ಸಾಕು.

ಬಂ:- ಅಪ್ಪರ? ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಾವು ಚಲೋ ದಾರಿಗೆ ಹತ್ತೇವರಿ ನೀವಂ
ನೋಡಿ ನಮಗ ತಂದಿ.

ಗುಂಡೂ:- ಏ ಏ ತಂದಿಯಾಕ ದ್ಯಾವರೂ ಅನ್ನು?

ಬಂ:- ದ್ಯಾವರು? ಇಕಾ ನೋಡಿ ನಾನು ನನ್ನ ಗಂಡನ ಪಾದಾ ಮುಟ್ಟಿ
ಹೇಳತೀನಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾತ ಮೂರಂದಿಲ್ಲರಿ.

ಗುಂಡೂ:- ಹೌಂದರಿಯಪ್ಪ ನಾನೂ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ತಾಳೇ ಮುಟ್ಟಿ
ಹೇಳತೀನಿ ನಿಮ್ಮ ಉಗಳದಾಟದಿಲ್ಲರಿ.

ಬಾ:- (ಭಾ. ಮಾ. ಫೋ. ಕಡೆ ನೋಡಿ) ಆಹಾ ದೇವಿ! ಭಾರತ
ಮಾತೆ ನೀನು ಕಣ್ಣೆರೆದರೆ ಯಾವದು ಆಸಾಧ್ಯ! (ಗುಂಡು ಬಂಗಾರಿ ಕ)
ಸುಜ್ಯೋತಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ನವದಂಪತಿಗಳೆ ಧನ್ಯರು! ನೀವೇ
ಧನ್ಯರು!! ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕರಜೋಡಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು
ವಿರಾ?

ಗುಂಡೂ:- ಛೇ ಛೇ ನೀವು ಕೈಮುಗಬೇಕರಾ ಬ್ಯಾಡರಿ.

(ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆಗೆ) ಏ ನೀನರ ಹೇಳ.

ಬಂ:- ಬ್ಯಾಡ ಎಪ್ಪ ನೀವು ಕೈಮುಗೂದು ಬ್ಯಾಡ, ಹಂಗ ಹೇಳು ಕೇಳ ತೀವಿ. ಮಾಡದಾದರ ಮಾಡೇಕೊಡತೀವಿ.

ಬಾ:- ಮಾತಾ-ಪಿತೃ ಸಮಾನರಾದಂಥ ಬಂಗಾರಿ, ಗುಂಡೂರಾಯರೇ ಈಗ ನಾನು ಕೈಕೊಂಡ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೀವು ಸಹಾಯವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏನೆಂದರೆ ಆಮ್ಮಾ ಬಂಗಾರಿ? ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ಪತಿದೇವರಿಗೆ ಏನು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆನೋ! ಆದರಂತೆ ಹೇಳಲು ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಜನರು ನಮ್ಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇರುವರು. ನಾವು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಈದುಶ್ಚಟಕ್ಕೆ ಒಲೆಬಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ಬಿಡಿಸೋಣ. ಒಬ್ಬರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇಬ್ಬರು ಲೇಸು. ಎಂಬಂತೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯೇ ?

ಗುಂಡೂ:- ಓಹೋ ಇಷ್ಟಹೌದಲಿ! ನಿಮ್ಮಕೂಟ ತಿರಗತೀನಿ. ಜನರಿಗೆ ನಾನೂ ಹೇಳಿಷ್ಟು ಹೇಳತೀನಿ. ಇಕಾ ನೋಡ್ರಿ ನನ್ನ ಹೆಂಡತೀನು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಕರಕೊಳ್ಳೂನು. ನಾನು ಕುಡಿಯೋ ಜನರಿಗೆ, ಆಡೋಜನರಿಗೆ, ಸೇದೋಜನರಿಗೆ, ನನ್ನ ಉದಾಹರಣೆ ಐತಲಿ (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಈ ಭೂಪಂದು ಹೇಳಿಕೊಂತ ಗ್ಯಾನ ಹೇಳತೀನಿ ಬಿಡ್ರಿ, ನೀವೂ ನನ್ನ ಕೂಟಾಗ ದನಿ ಕೊಡುವಂತರಿ.

ಬಾ:- ಓಹೋ! ಆಗತ್ಯವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದಲೇ ಜನರಿಗೆ ಬೋಧೆ ಮಾಡೋಣ.

ಗುಂಡೂ:- ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಆದಾಳಲಿ ಬಂಗಾರಿ. ಆಕೆ ಬಾಳ ಹರೇಮಿರಿ. ಆಕೆಗೆ ಬ್ಯಾರಿ ಕೆಲಸ ಹಚ್ಚನರಿ. ನಾನೆಲ್ಲ ಉಪಾಯ ಹುಡುಕೇನಿ.

ಬಾ:- ಏನದು ಗುಂಡೂರಾಯ ನಿನ್ನುಪಾಯ ಹೇಳು ನೋಡೋಣ.

ಗುಂಡೂ:- (ನಗುತ್ತ) ಕುಡಿಯ ಜನರ ಹೆಂಡರಿಗೆ ಗ್ಯಾನಾ ಹೇಳಾಕ
 ಕಡ್ಡನರೀ ಅಂದರನೂ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಪಾಸಾಗತದ. ಈಗಿನ ಕಾಲ
 ದಾಗ ಹೆಂಡರ ಮಾತು ಮಿರದಿಲ್ಲ ಜನರು. (ನಂದ ಉದಾಹರಣೆ
 ನೋಡಿ) ನಗುವನು.

ಬಾ:- (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಪಾಪ! ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಎಷ್ಟು ತಿಳಿಯುವದೋ ಅಷ್ಟು
 ಮಾತನಾಡುವನು. ಇವನ ಮಾತನ್ನು ನಾವು ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ
 ದುಶ್ಚಟಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಜನರ ಹೆಂಡಂದಿರಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರಿಗೆ
 ಹೇಳುವದೇ ಇಲ್ಲವೇ? ಭೇ, ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಮನೆ ಹಾಳಾ
 ಗುವಾಗ ಹೆಂಡಂದಿರಿಗೆ ಅರಿವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ? ಹೇಳಿದರೂ ಸಹ ಅವರು
 ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಇದು ಒಪ್ಪುವ ಮಾತು. ಇರಲಿ, ಇವನ
 ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವದು ಬೇಡ. ಇವನಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ
 ಬಂಗಾರಿಯನ್ನು ಬಿಡೋಣ. ನನ್ನಿಚ್ಛೆಯ ಪ್ರಕಾರ ನಾವಿಬ್ಬರೂ
 ಮಾಡೋಣ. ಈ ರೀತಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಆಗಲಿ; ಆ ರೀತಿಯಿಂದ
 ಲಾದರೂ ಆಗಲಿ ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ನಾವು ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯ ಸಫಲ
 ವಾದರೆ ಸಾಕು. ಕುರುಡನೇನು ಬೇಡುವ ಎರಡು ಕಣ್ಣು. ಅಂತೆಯೇ
 ನಾನೇನು ಬೇಡುವೆ ದುಶ್ಚಟವು ಹೋಗಲೆಂದು. (ಗುಂಡೂರಾಯನಿಗೆ)
 ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ಗುಂಡೂರಾಯ ಈಗ ನಾವು ಆ ಶರಣಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ
 ಹೋಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೇಳೋಣ; ಬಾ ಹೋಗುವಾ.

ಗುಂಡೂ:- ನಡ್ರಿಯಪ್ಪಾ ಹೋಗೂನಡ್ರಿ. ನಾನೂ ಟೊಂಕಾಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲ
 ತೀನಿ. (ಹೆಂಡತಿಗೆ) ಏ, ನೀನೂ ಹೇಳು ಟೊಂಕಕ ಸೆರಗು ಕಟ್ಟೇನಿ
 ಅಂತ.

(ಹೋಗುವರು.)

(ತೆರೆ ಬೀಳುವದು.)

೪ ನೆಯ ದೃಶ್ಯ

(ರಾಜಾನ ಮನೆ, ಗುಲಾಮ ಬಂದು ಒದರುತ್ತಾನೆ.)

ಗುಲಾಮ:- ರಾಜಾ! ರಾಜಣ್ಣ!! ಏ ರಾಜಣ್ಣ!!!

ರಾಜಾ:- ಯಾರವರು.

ಗು:- ನಾನು ಮರಾಯಾ ಗುಲಾಮ. ಬಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊರಗೆ.

ರಾ:- (ಹೊರಗೆ ಬಂದು) ಓಹೋ, ನಮಸ್ತೆ ಗುಲಾಮರಾಯಾ ಥ್ಯಾಂಕ್ಯು.

ಗು:- ಅಲ್ಲಾ! ಎಕ್ಕಣ್ಣ, ೧ ಘಂಟೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈ ಒರೆಗೂ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ನೀನೂ ಸಹ ಸರಿಯಾಗಿ ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿ, ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ದಾರಿ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋತಪಾ.

ರಾ:- ನಿಜ. ಗುಲಾಮರಾಯರೇ, ಎಕ್ಕಣ್ಣನ ಹತ್ತಿರ ಹಣವಿದ್ದಿಲ್ಲವಂತೆ, ನಮ್ಮೂರ ಸಾವುಕಾರರ ಹತ್ತಿರ ಕೊಲ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಣ ತಂದೊಡ ನೆಯೇ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದ. ಅವನು ಬಂದ ನಂತರ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬರಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿ ದ್ದೆವು. ಇಷ್ಟೇ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಹಿಡಿ ಹಿಡಿ ಸಿಗರೇಟ ಸೇದು ಈಗ ಬರಬಹುದು. (ಕೂಡುವರು. ಸಿಗರೇಟ ಸೇದಿದಂತೆ ನಟನೆ)

ಗು:- ಆ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಲು ನನಗೆ ಬಹಳ ಬೇಸರವಾಯಿತು. ನೋಡು ಅವರಾದರೂ ಬರಬಾರದೇ?

ರಾ:- ಯಾರಪಾ ಅವರು ಮತ್ಯಾರೋ! ಹೊಸ ಕುಳ ಇಳಿಸಿ ಅನಬಾರದ, ಯಾವೂರವರು.

ಗು:- ಹೊಸಬರಂತೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮವರೇ ರಾಣಿ, ಖರ್ಚಿ, ಝೋಕರ.

ರಾ:- ಅವರು ಸಹ ಬಂದಿಲ್ಲವೇ.

ಗು:- ಊಹಾಂ ಅವರೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ರಾಜಣ್ಣಾ, ಯಲ್ಲಾ ಜನ ರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬಂದು ಆಟದ ಮನಿಗೆ ಜಮಾ ಮಾಡೋ ದಲಾ ಲೀನೂ ಬರಬಾರದ. ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವ ದಿನಗೂಲಿ ಳ ರೂಪಾಯಿ ವ್ಯರ್ಥ ನೋಡು.

ರಾ:- ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ಮರೆತಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮ ದಲಾಲಿಯು ಒಂದು ಬೇರೆ ಕೆಲಸದ ನಿಮಿತ್ಯ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿರುವನು. ಹೋದರೂ ಸಹ ಹೋಗುವಾಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. (ಆ ಮಾತು ಈ ಮಾತು ಮಾತನಾಡುವರು.)

(ಎಕ್ಕಣ್ಣನ ಪ್ರವೇಶ.)

ರಾ. ಗು:- ಓಹೋ ನಮಸ್ಕಾರ ಬರ್ಯ.

ಎಕ್ಕಣ್ಣ:- ನಮಸ್ಕಾರ ಮತ್ತೇಕೆ ತಡ, ನಡೆಯಿರಿ. (ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿಯ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೋಟು ತೋರಿಸುವನು.)

ರಾ:- ತಡವೇನಿಲ್ಲ ಎಕ್ಕಣ್ಣ! ಎಷ್ಟೊತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದಿರಲ್ಲ?

ಎ:- ರಾಜಣ್ಣ ನಮ್ಮೂರ ಸಾವುಕಾರನಿಗೂ ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವಾಗ್ವಾದ ನಡೆಯಿತು.

ರಾ:- ಅಂತಾ ಮಹತ್ವದ್ದೇ?

ಎ:- ಏನಿಲ್ಲ, ರಾಜಣ್ಣ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಪಟ್ಟು ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಬರಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ಹಣ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ನಾನು ಚರ್ಚಿ ಮಾಡಿದೆ; ಆದರೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ೫೦೦೦ ರೂ. ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಬರಕೊಟ್ಟು ೫೦೦

ರೂ. ತಂದೆನು. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಯಿತು ಇಷ್ಟೇ. ತಮಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ.

ಗುಣ:- ನಮಗೇನು ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲ ಎಕ್ಕಣ್ಣ; ನಡೆಯಿರಿ ಹೋಗೋಣ ತೀವ್ರ ಅವರೂ ಸಹ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು.

(ಹೋಗುವರು.)

.....ರಸ್ತೆ..... (ಬಾಬುರಾಯ, ಗುಂಡೂ, ಬಂಗಾರಿ ಪ್ರವೇಶ.)

ಬಾ:- ಏನು ಗುಂಡೂರಾಯರೇ ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಆ ಶರೇಗುಡುಕ ಶರಣಪ್ಪನ ಸುಳಿವೇ ಸಿಗಲೊಲ್ಲದಲ್ಲ. ೩-೪ ಬಾರಿ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದದ್ದಾಯಿತು. ಈ ವರೆಗೂ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳ ಬಾರದೇ.

ಬಂ:- ಅಪ್ಪಾರ ಎಲ್ಲಾರ ಕುಡುಕಂತ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದೀತಬಿಡಿ. ಕುಡುಕರ ಆಟನ ಈಟಿ. ಮನ್ಯಾನ ಹೆಂಡರ ಮಕ್ಕಳ ಖಬರ ಇರೋದಿಲ್ಲ ಕುಡುಕ ಮೂಳಗೂಳಿಗೆ.

ಗುಂಡೂ:- ಅಪ್ಪಾರ ಬ್ರಿಇಲ್ಲೆ ಆ ಕಲ್ಲಪ್ಪನ ಮನ್ಯಾಗ ಇಂತಾ (ಇಸ್ವೇಟಿ ನಂತೆ ಕೈವಾಡಿ) ಆಟ ನಡೀತೇತಿ ಅಂತೆ. ಆ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ದರ್ಶನಾ ಕೊಟ್ಟು ಬರೋನ ಬನ್ನಿ ಒಂಜರಾ

ಬಾ:- ನಡೆ ಹಾಗಾದರೆ ನೋಡವಾ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರ ಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನು, ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ಗಡಿದಾಟಿರುವದೋ! ಅಥವಾ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವದೋ.

(ಹೋಗಹತ್ತುವರು)

ಬಂ:- ನಿಲಿ ಅಪ್ಪಾರ. ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು ಐತಿ. ಆ ಶರಣಪ್ಪನ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿಲ್ಲರಾ ನಾನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗಿಂಡೆವ್ವನಂತ ಗಂಗವ್ವನನ್ನು ಮೈಹುಳ್ಳಾಂಗ ಹಣದ ಆಕಿ ಹತ್ತರ ಇದ್ದ ಚಲೋ ಸೀರಿ ಕಸಗೊಂಡು ಕುಡ್ಯಾಕ ಹೋಗೇತಂತರೇ ಎಪ್ಪಾ. ಆ ಗಂಗವ್ವನ

ಗೋಳಾ ಏಟರ ಹೇಳಬೇಕರಿ. ಪಾಪ! ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬಾರದು!
ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಳು ಬಲುಗೋಳು!

ಬಾ:- ಹೌದು ತಾಯಿ ಬಂಗಾರಿ! ದುಶ್ಚಟದ ದುರ್ನಡತೆಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದ
ಗಂಡಂದಿರ ಹೆಂಡಂದಿರು, ಹೀಗೆ ಬಳಲಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನೀನೇ ಎಷ್ಟು
ಬಳಲಿದಿ ನೋಡು? ಹಾಗೆಯೇ ದುಶ್ಚಟಕ್ಕೆ ಬಲಿಬಿದ್ದ ಜನರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ
ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಭಾರತಗ್ಲ ದುಶ್ಚಟ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಹೇಡಿತನ
ವನ್ನು ಅಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರದ ನಿಜ
ವಾದ ಸುಖತನಿಸು ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಖಂಡಿತ ಖಂಡಿತ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾವು
ಬಲಿಸಲು ಅನುವುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಾವೇ
ಕಲ್ಲು ಚಲ್ಲಿಕೊಂಡು ನೋವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬಳಲಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
ಇರಲಿ! ಬಂಗಾರಿಮ್ಮ ಈಗ ಇಸ್ಪೇಟಿನ ಆಟದ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ
ವೆಂದು ಗುಂಡೂರಾಯನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರು
ತ್ತೀವೆ. ನೀನು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು?

ಬಿ:- ಹಾಗಲಿ ಯಪ್ಪ. ಮನೀಗಿ ಹೋಗತೀನಿ ಆ ಸುಲೋಚಮ್ಮ
ಅದಾಕಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಮನೀಗೆ ಬಂದಹೋಗಬೇಕಂತ ಹೇಳ್ಯಾಳ
ನೋಡ್ಡಿ. ಲಗೂನ ನೀವು ಅವರೂ ಕೂಡೇ ಬರಿ. ನಾನು ಅಲ್ಲೇ
ಇರತೀನಿ. (ಗಂಡನ ಕಡೆಗೆ) ಲಗಟ ಬಾ ಏನ ಹಂಗ ಕುಂದರತೀನಿ
ನಿನ ದಾರೀ ಕಾಯಿಕೋತ.

(ಒಂದು ಬಾಜು ಬಾ. ಗುಂ. ಒಂದು ಬಾಜು ಬಂಗಾರಿ ಹೋಗುವರು.)

ಚಿನ್ನಪ್ಪ:- (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಇವಳ್ಳಾರಪಾ! ಆಹಹ ಎಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ!
ಹೆಂಗಸರು ಗಂಡಸರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೇಳಬೇಕ. ಛೀ, ಈಗಿನ ಕಾಲಾನ
ಹಿಂಗವನ. ಅಲ್ಲಾ. ಏ ಚಿಲಿಮಿ ಚಿನ್ನಪ್ಪ! ಇನ್ನೂತನಕ ಚಿಲಿಮಿ
ಸೇದತೀಯಾ! ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ನೀನು ಚಿಲಿಮಿ ಸೇದಿದ್ದ ಕಂಡರೆ ನಿನ್ನ
ಚಿಲಿಮಿ ಚಿಪ್ಪಾಟಿ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಛೀಮಾರಿ ಮಾಡಿಬಿಡತೀನಿ. ಜೋಕಿ
ಯಿಂದ ಇರು. ಆಬ್ಬಾ! ಎಷ್ಟುಪಾ ಇವಳದು ತಾನ ಹೆಂಗಸಾಗಿ ತನ್ನ

ಸೀರ್ಯಾಗ ಕೈಯಾಡಿಸಿಕೃಬೇಕು. ಬೇರೆದವರಿಗೆ ಕೈಯಾಡಸಾಕ ಬಂದರ ಕೇಳ್ಯಾರೆ! ಬಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನನಗ ಹೇಳಾಕ, ಆವಾಗ ತೋರಸತನಿ ಈಕೇಗೆ ಈ ಚಿಲಮಿ ಚಿನ್ನಪ್ಪನ ಕೈಯ. ಅಲ್ಲಪಾ ನಮ್ಮ ರೊಕ್ಕದಿಂದ ನಾವು ಸೇದಿದರ ಇವರಗ್ಯಾಕಪಾ ಹೊಟ್ಟೆರಿಚ್ಚು. ಇನ್ನೊ ಬ್ಬವ ಬರೆತಾನ ಬಾಬುರಾಯಪ್ಪನಂತ. ಅವನೂ ಹಂಗ ಹೇತಾನ ಇವಕೇನ ಗೊತ್ತಿತಿ ಈ ಚಿಲಮಿ ಪರಸಾದ ಭಗವಂತನ ಕಾಣದಾರೆಪ ಇದು. ಹ್ಯಾಂಗ ಅಂದರ ಹೇಳತೀನಿ ಕೇಲ್ವಿಲ್ಲೆ. (ಚಿಲಮಿ ತೋರಿಸುತ್ತ) ಈ ಚಿಲಮಿ ಅನ್ನದ ಒಂದು ಕೈಲಾಸ. ಇದರಾಗಿನ ತಂಬಾಕ ಅನ್ನದ ಒಬ್ಬ ಭಗವಂತ. ಒಮ್ಮೆ ಬಿಟ್ಟು ೩ ಸಾರೆ ಜಗ್ಗತಾ ಜಗ್ಗಿದರ ಅಂದರ ಭಗವಂತ ಹೊಟ್ಟಾಗ ಹೊಕ್ಕ ಒದ್ದಾಡಾಕಹತ್ತಾನ. ನಮ್ಮಪ್ಪ ದೊಡ್ಡವ.

ಪದ

ಬಾರೋ: ನಮ್ಮಪ್ಪ ಗಾಂಜಿಸಿಡ್ಡಪ್ಪ |

ಇಂದು ನಿನ್ನಗ ಈ ಹೆಸರ್ಯಾರಿಟ್ಟೆರಪ್ಪ ||ಬಾರೋ||

ನಿದ್ದೆಗೆ ನಿನಸರಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಪ್ಪ |

ಎ ದೂ ಹೋಗದಂಗ ಮಾಡೋ ನಮ್ಮಪ್ಪ ||ಬಾರೋ||

ಕದ್ದುಕಳವಿಲೆ ನಿನ್ನ ಸೇದುವರಪ್ಪ |

ನಿದ್ದೆಮಾಡುತ ಅಲ್ಲೆ ಬೀಳುವರಪ್ಪ ||ಬಾರೋ||

(ತೆರೆ ಬೀಳುವದು.)

ಜನೆಯ ದೃಶ್ಯ

ಸ್ಥಳ:- ಇಸ್ವೇಟಕಾರರ ಮನೆ (ಬಾಬುರಾಯ ಗುಂಡೂರಾಯ ಮರಿಗೆ ನಿಂತಿರುವರು)

ಖರ್ಚಿ:- ಎಕ್ಕಣ್ಣ ಎಲಿ ಇಳುವು. ಎಷ್ಟೊತ್ತು ಅದು ಮಿಜಿ ಮಿಜಿ ಮಾಡಬಾರದು.

ಎ:- ಇಕಾ ತಗೊ ಇಳವೇನಿ; ಬೇಕೇನ.

ಗು:- ಏನದು ಇಳವಿದ್ದು.

ಎ:- ಚೌಕ ರಾಜಾ.

ಗು:- ಬಿಡು ಮಹಾರಾಯ, ಪುಣ್ಯ ಬರಲಿ. ನನಗೂ ಅದ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.
(ನಗುವನು.)

ರೋಕರಪ್ಪ:- ಆ ಹಾ ಏನ ಹೊಡೆದೊ ಗುಲಾಮ; ೧೫ ರೂ. ಆಟ.
ಕೂಂ ಹೂಂ ಟಿಪಾಸ.

ರಾಣಿ:- ಅದನ್ಯಾಕ ಇಳವಿದೋ; ಗುಲಾಮರಾಯಾ.

ಎ:- ಖರ್ಚಿಣ್ಣ ಇಳುವು ನಿನ್ನ ಪಾಳೆ.

ಗು:- ಶಾಹ್‌ಬಾಶ್, ಬಿಡು ಮಾರಾಯಾ ಆಟ ಆತ.

ರೋಕ:- ಅಬಾಬಾಬಾಬಾ ಎಷ್ಟು ದಾಡ ಆಯಿತಪ್ಪ ಆಟ. ಈ ಸಾರೆ
ಅಂತೂ ಮಗ್ಗಲಾನ ಮುರಿದೆಲ್ಲ.

ಎ:- ಈ ಸಾರೆ ರಂಗ ಆಡದ!

ಖ:- ನೀನಂತೂ ೫೦೦ ರೂ. ಸಾಲಾ ತಂದೀದಿ; ಅಡೋನು ಅಂತೀದಿ.
ನಾನು ೨೫೦ ರೂ. ತಂದಿದ್ದೆ; ಆದವು.

ರೋಕ:- ನಾನು ೪೦೦ ರೂಪಾಯಿ ತಂದಿದ್ದೆನೋ ಮಾರಾಯಾ. ೫೦
ರೂ. ಉಳಿದಾವ.

ರಾ:- ಅದೆಲ್ಲ ಇರಲಿ; ಇದೇ ಕಡೇ ಆಟ; ರಂಗ ಆಡದ. (ಅಡುವರು.)

ರಾಣಿ:- ಎಷ್ಟುಕ ಅದೀರಿ ಎಕ್ಕಣ್ಣನವರೇ?

ಎ:- ಒಂದು ಆಟ.

ರಾ:- ನಮ್ಮದೂ ಒಂದ ಆಟ.

ಗು:- ೨ ಆಟ.

ರೋ:- ನಮ್ಮದೂ ಒಂದ ಆಟ.

ಖ:- ತಿರಗಿ ಮತ್ತೊಂದ ಆಟ.

ರಾಣಿ:- ಹೂಂ, ನಾನೂ ಎದನಿ.

ಎ:- ಸಾಕ; ತೆಗೆ. ಏನಿರುವದು?

ಖ:- ಸಮುದ್ರ.

ರಾ:- ವಾಹ್ಯ ವಾಹ್ಯ ಖರ್ಚಿಣ್ಣ ದುಬ್ಬಾನ ಕೆತ್ತಿದಿ.

ಗು:- ಸಾಕು; ಆಟ. ಸಂಜೆಗೆ ಇಡೋಣ.

ಆಟ ಕೊಡು. (ಎಲ್ಲರೂ ಸವ ಸ್ತೆ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅನ್ನುವರು.)

ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಬುರಾಯ ಗುಂಡೂರಾಯ.

ಬಾ:- ಏನಿದು ಗುಂಡೂರಾಯಾ. ಏನು ವಿಚಿತ್ರ; ಇವರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಗ ಬೇಕೋ, ಅಥವಾ ಅಳಬೇಕೋ?

ಗುಂಡೂ:- ಯಾಕರೀ ಯಪ್ಪ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಅಳಾಂಗ, ನಗಾಂಗ ಅತ ಏನಿ? ಅಯ್ಯೋಯಪ್ಪಾ. ಇದು ಗ ರೂಪಾಯಿದಾಗ ಏ ಅಣೆ ಇಲ್ಲರೀಯಪ್ಪ.

ಬಾ:- ಹೌದು ಗುಂಡೂರಾಯಾ! ಇನ್ನೇಟಿನ ಎಲಿಗೆ ಜೀವ ಇರುವದೋ; ಎಲಿಯನ್ನು ಸಹ ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟು ಹುಚ್ಚು ಇವರದು; ಗುಂಡೂರಾಯಾ. ಗಡೀನಂತೂ ಇವರು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿರುವರು. (ಕೈ ಮುಗಿದು) ಅವ್ಯಾ! ಭಾರತ ಮಾತಾ, ಜಗಜ್ಜನನಿ! ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತಿರುವೆಯಾ, ಇಷ್ಟು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದರೂ ನಿನಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗ ಲೊಲ್ಲದೇ; ಇನ್ನಾದರೂ ಕಣ್ಣೆರೆಯಮ್ಮ.

ಗುಂಡೂ:- ಅಪ್ಪಾರ ಎಲೀನ ಮಾತಾಡಸತಾರ ಅಂತಾ ತಿಳಿದೀರೇನ.
ಛೇ, ಛೇ, ಕರೇಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದರ ನಂಗಂತೂ ನಗೂ ಬರತೇತಿ.
(ನಗುವನು.)

ಬಾ:- ಹಾಗಿರುವದೇನು! ಹೇಳು ಹಾಗಾದರೆ?

ಗುಂಡೂ:- ಈಗೇನ ಅದಾರಲ್ಲಿ ಆಡ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು; ಅಡಬೇಕು ಅನ್ನು
ಹದ್ದು ಏನೈತಿ ಆ ಹದ್ದು ಮಿರಿ ಆಡತಾರ. ಕಳುವು ಮಾಡುವವನಿಗೆ
ಕಳ್ಳ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವವನಿಗೆ ಸುಳ್ಳು, ಅಂತಾ ಹೆಸರ ಇಡತಾರಲ್ಲಿ;
ಹಾಂಗ ಇವರ ದಗದಾ ನೋಡಿ ತಕ್ಕ ಹೆಸರು ಇಟ್ಟಾರಿ.

ಬಾ:- ಇರಲಿ; ಗುಂಡೂರಾಯ! ಬಂಗಾರೆಮ್ಮನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆ ಶರಣ
ಪ್ಪನ ಮನಿಗೆ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ; ಆ ಸುಲೋಚಮ್ಮನವರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ
ಏನಾಗಿದೆ ನೋಡುವಾ. ಬಂಗಾರೆಮ್ಮನೂ ಸಹ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತಿರ
ಬಹುದು.

ಗುಂಡೂ:- ನಡ್ರಿಯಪ್ಪಾ! ನೋಡನ ನಡ್ರಿ! ಆಗಿದ್ದಾಗಲಿ. ನಮ್ಮದರ
ಗತಿ ಗದಿಗೆವ್ವನ ಕೂಡಿ; ಅವರದರ ಗತಿ ಗಂಗವ್ವನ ಕೂಡಿ. ಬೋಂಕ
ಕಟ್ಟಿ ನಿಂತವಿ ಅಂದವ್ಯಾಲೆ ಯಾಕದು ಹೆದರದು. ವಳ್ಳಾಗ ತಲಿ
ಇಟ್ಟ ಮ್ಯಾಲ ವಣಕಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೆದರತಾರ್ಯಾ.
(ಹೋಗುವರು.)

ಶರಣಪ್ಪ:- (ಹಿಂದಿನಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಬssssಬ. ಬssssಬ.

ಪದ

ಲೋಕವೆ ಲೋ ದಿವ್ಯ | ಪಾಕವೇ ಲೋ |
ಲೋಕಕೆ ಈ ಸೆರೆ ಪಾಕವೇ ಲೋ |
ಹೆಂಡರು ನಮಗೇಕೆ | ಮಕ್ಕಳು ನಮಗೇಕೆ ||
ಎಲ್ಲವೂ ಇದರೊಳಗೆ ಈರುವದಲ್ಲ ||ಲೋಕವೇ||

ಆ ಹಾ ಹಾ ಈ ಸುಖದ ಮುಂದ ಯಾ ಸುಖನೂ ಅಲ್ಲ ನೋಡ.
ಏ ನಮ್ಮವ್ವ, ನನ್ನ ತಾಯಿ ನೀಯನ್ನ ಕಾಯಿ. ಈ ಲೋಕದಾಗ ನಿನಗ ಸರಿ

ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವ್ವ, ಅಪ್ಪಾ, ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಕಳ್ಳು, ಬಳ್ಳಿ ಎಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳು. ನೀನುನೀಕರೆ. ಬಂಗಾರ ಸಾಮಾನಾ, ಹೊಲಾ, ಮನಿ ಎಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಮಣ್ಣುಮುಕ್ಕತಾವ. ನಿನ್ನೆ ಹೆಂಡತಿ ಮೈಮ್ಯಾಲಿನ ಸೀರಿ ಮಣ್ಣುಮುಕ್ಕಿ ಹೋತ. (ಕುಡಿಯುವನು.) ನಿನ್ನ ತಯಾರ ಮಾಡ ಮಾರಾಯಾ, ನಮ್ಮಪ್ಪ ಅವನ ನೋಡ ಗಂಡ.

(ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕೂಡುವನು)

ಗಂಗಮ್ಮ:- (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಅಳುತ್ತ, ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ದುರ್ಬೈವನೇ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ತಂದೆಯಾ. ಆಮ್ಯಾ ಭಾರತಮಾತಾ ಕಣ್ಣೆರೆಯಮ್ಮ. ಕಣ್ಣೆರೆದು ಬಳಲುವ ಬಡಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಮ್ಮ? ಕರುಣೆ ಬರಲೊಲ್ಲದೇ? ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚು. ಈಗ ಬಾಬುರಾಯಸ್ವನವರಾದರೂ ಬರಬಾರದೆ? (ಗಂಡನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ) ಮಗು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಅಳಹತ್ತಿದೆ; ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ ಬರಿ?

ಶ:- ಏ ಯಾರ ನಿನ; ಯಾ ಮಗು ಅದು ನನ್ನ ನೆನೆಸದು. ಹೋಗ ಹೋಗ.

ಗಂ:- ನಾನರಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ. (ಚರಣದಾಸಿ)

ಶ:- ಎಲೇ ಗಂಗಿ ನೀಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ. ಹೋಗ ಹೋಗ ಯಾರನರ ನುಂಗಿ. (ಹೊಡೆಯಲು ಹೋಗುವನು ಜೋಲಿಯಿಂದ ಬೀಳುವನು) ನನಗ ಹೆಂಡತಿ ಇಲ್ಲ; ಮಕ್ಕಳೂ ಇಲ್ಲ; ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ; ಇಕೆ ನಮ್ಮವ್ವ ನನ್ನ ತಾಯಿ. ಇಕೆ ಬಿಟ್ಟ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ಗಂ:- (ಅಳುತ್ತ) ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವೆನು. ಮನೆಗೆ ಹೋಗನ ಬರಿ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಡ; ಯಾರಾದರೂ ಬಂದಾರು.

ಶ:- ಯಾರೂ ಅವರು ಬರೋರು ಬಂದ ನನ್ನೇನ ಮಾಡತಾರ. ಇಕಾ ನಮ್ಮಪ್ಪ ಗಂ ರೂ. ಕೊಡಬೇಕಾಗೇತಿ; ತಾ ಇಲ್ಲೆ ಗಂ ರೂ.

ಗಂ:- ನನ್ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕರೀ. ಹೊಲಾ ಮಾರಿದಿರಿ, ಮನಿ ಒತ್ತಿ ಹಾಕಿದಿರಿ, ಇದ್ದಂತಾ ಡಾಗನ ಸಾಮಾನೂ ಮಾರಿದಿರಿ, ಮೈಮೇಲಿನ ಸೀರೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಮಾರಿದಿರಿ ಇನ್ನೇನಿದೆ; ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ.

ಶ:- ಎಲೇ ಬೇಮಾನ ಹೆಣ್ಣು. ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ನನ್ನ ಅಗ್ಗಮಾಡಾಕ ಹತ್ತಿದೇನ. ನಾನು ಬಾಳ ಮರ್ಮದಿವಂತಾ; ನಮ್ಮವ್ವ ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಬಂದಾಗಂದಾ ನನಗ ಬಾಳ ಕಿಮ್ಮತ್ತ ಬಂದೈತ್ತಿ. ಎಲ್ಲರೂ ನನಗ ಬರ್ರೀ ಶರಣಪ್ಪನವರೇ, ಏನಿತ್ತು ಕೆಲಸ; ಮೇಲೆ ಬರ್ರಿ; ಕೂಡ್ಡಿ. ಹಣ ಬೇಕಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಕರೆದು ಕೈಹಿಡಿದು ಖುರ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ಕೂಡ್ಡಿಸತಾರ. ನೀನು ನನಗ ಏನಾರ ಹೇಳಿ ರೊಕ್ಕ ಇಲ್ಲ ಅಂತೀದಿ. ರೊಕ್ಕ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ನಿನ್ನ ಕೊಳ್ಳನ ತಾಳಿ ಕೊಡ; ತಾಳಿ. ಬೇಮಾನ ಹೆಣ್ಣು.

(ಮೈಮೇಲೆ ಹೋಗುವನು.)

ಗಂ:- ಹಾಂ, ಹಾ, ತಡ್ಡಿ ತಡ್ಡಿ ಕೊಡತೀನಿ. (ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ) ಮನಿಗೆ ಹೋಗನ; ಮನೆಯಲ್ಲಿ ೧೦ ರೂಪಾಯಿ ಇಟ್ಟಿರುವೆ ಕೊಡ ತೀನಿ. (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಹಾಯ ಭಾರತಮಾತಾ, ನೀನೇ ರಕ್ಷಿಸಮ್ಮ. ಇವರನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಾಬು ರಾಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರೆ ನನ್ನ ಮಾನ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವರೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರಬಹುದು. ನಡೆಯಿರಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ!

ಶ:- ಕೊಡತೀದೆ ಇಲ್ಲ! ಕೊಡಬೇಕ ನೋಡ!! ಕೊಡದಿದ್ದರ ನಿನ್ನ ಕೊಳ್ಳಂದು ಹರಕೊಂಡ ಬರತೀನಿ.

ಗಂ:- ಕೊಡತೀನಿ ಬರ್ರಿ. ಮನಿಗರ ಹೋಗೋಣ.

(ಹೋಗುವರು. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಾಬೂರಾಯ ಗುಂಡೂರಾಯ ಬರುವರು.)

ಬಾ:- ಶರಣಪ್ಪ ನಿಲ್ಲಪ್ಪ. ೧೧೧

ಶ:- ಯಾವನಾವಾ. ಹೋಗಿ ಹೋಗಿ, ನಾ ಹೊಂಟಿನಿ ರೂಪಾಯಿಕ.

ಗುಂಡೂ:- ನಾವನು ಬಾಬುರಾಯಪ್ಪನವರು; ಗುಂಡೂರಾಯಪ್ಪನವರು.

ಗಂ:- (ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು) ಅಪ್ಪಾ ಅವರೇ ಉಳಿಸಿರಿ; ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿರಿ. (ಅಳುವಳು.)

ಶ:- ಎಲೆ, ಎಲೆ, ಹಜಾರಿ. ಯಾರ ಆವಾ ಅವನ ಕಾಲ ಯಾಕ ಬಿದ್ದಿ. ಅವನ ಇಟಕೊಂಡಿದೇನ.

(ಗಂಗಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಬಾಬುರಾಯನೂ ಕೈಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಬಾ:- ಅವಳು ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಅಲ್ಲವೇನಪ್ಪ. ಹಾಗೆಲ್ಲ ಆನ್ನಬಾರದು; ಬಾ ಹೀಗೆ.

ಶ:- (ಹೆಂಡತಿ ಕೈ ಹಿಡಿದು) ಬಾ ಬಾರಲೇ, ಬೇಮಾನ ಹೆಣ್ಣು. ನಿನ್ನ ಕುತಗಿ ಹಿಚಗತೀನಿ ಬಾ; (ಎಳೆಯುವನು. ಗುಂಡೂರಾಯನು ಬಿಡಿಸಿ ಹೋಗುವನು. ಶರಣಪ್ಪನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಏರಿಹೋಗುವನು. ಗುಂಡೂರಾಯನ ಕಚ್ಚಿ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಬಾ:- ಬಾರಸ ಶರಣಪ್ಪ; ಸ್ವಲ್ಪ ಇಲ್ಲಿತನಕ.

ಶ:- ತಡಿಯಪ ಬಾಬಪ್ಪ; ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರತನಕ.

ಗುಂಡೂ:- ಹಾಗೆ ಹಿಂದಕ ತಿರಗಿ ಆನಬಾರದಪಾ.

ಶ:- ಹೋಗ ಮುಂದ ನೀವು ಹಾಂಗ ಕೇಳಬಾರದಪಾ.

ಗುಂಡೂ:- ಬಂದ ಹೋಗೋಣ

ಶ:- ಬರದಿಲ್ಲ ಹೋಗೋಣ.

ಬಾ:- ಶರಣಪ್ಪ ನಿನಗ ಏನು ಬೇಕಾಗಿದೆ ಹೇಳು; ನಾನು ಕೊಡುವೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಕಾಡುವಿ.

ಶ:- ನನಗ ೧೦ ರೂ. ಬೇಕ.

ಗುಂಡೂ:- ನಾನು ಕೊಡತೀನಿ ಬಾರ ಮಾರಾಯಾ.

ಶ:- ಕೊಡತೀದಾ ಹಂಗಾರ; ಕೊಡು ಹಂಗಾರಾ. (ಹೆಂಡತಿಗೆ) ಏನೇನು ಅವರು ೧೦ ರೂ. ಕೊಡತಾರಂತ ಬಾರಇಲ್ಲೇನು ಏ ಭೂಪಾ ಕೊಡು ರೂಪಾಯಿ. ದೌಡತತಾ, ಹೊತ್ತಾಗತೈತಿ; ನನ್ನ ಹೆಂಡತೀನು ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗತೇನಿ. ಬೇಕಾದ್ದ ಮಾಡ; ದೌಡ ರೂಪಾಯಿ ತತಾ.

ಬಾ:- ನಿಲ್ಲು ಶರಣಪ್ಪ. ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡು; ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟೇಕೆ ಅವಸರ ಮಾಡುವಿ; ನಾನೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳುವೆ ಆದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವೆಯಾ?

ಶ:- ಹೆಂಡತೀನ ನಿನ್ನ ಕೈಯ್ಯಾಗ ಕೊಟ್ಟನಲ್ಲ. ಮತ್ತೇನದ ಕೇಳೂದು.

ಗುಂಡೂ:- ಹಾಗೆಲ್ಲ ಅನ್ನಬಾರದು ಶರಣಪ್ಪ.

ಶರಣಪಾ ನಿನಗೆ ಮಾರಾಯಾ.

ಬಾ:- ಶರಣಪ್ಪ ಹಾವು ಕಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಏನಾಗುವನು?

ಶ:- ಯಿಸಾಯೇರಿ ಸಾಯತಾನಾ.

ಬಾ:- ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗೆಯಿಂದ ಬಿಳೆಗೋಡೆ ಏನಾಗುವದು?

ಶ:- ಕರೋಗ ಆಗತತಿ.

ಗುಂಡೂ:- ನಿಲ್ಲ ಎಪ್ಪ ಇಲ್ಲೆ!! ನಾನೊಂದು ಕೇಳತೀನಿ?

ಅಲ್ಲ ಶರಣಪ್ಪ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಗೆದ್ದಲಿ ಹತ್ತಿದರೆ ಆ ಗಿಡ ಏನಾಗುವದು?

ಶ:- ಕೊಳತ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗಿ ಉರಳಿ ಬೀಳತತಿ.

ಬಾ:- ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆ ಗಿಡ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಏನು?

ಶ:- ಹುಟ್ಟದಿಲ್ಲ! ಸತ್ತಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಬಾ:- ಹಾಗಾದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಒಳಗೆ ಹುಳ ಹೊಕ್ಕರೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಏನು ಆಗುತ್ತಾನೆ?

ಶ:- ಆ ಮನುಷ್ಯನೂ ಸಾಯತಾನ. ಹೌದವೆ ಬಾಬುರಾಯಪ್ಪ ಆ ಹುಳ ಕಂಡು ಕಂಡು ಯಾಕ ತಿನಬೇಕಪಾ! ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ ತಿನ್ನವ.

ಬಾ:- ' ಹಾಗಲ್ಲ ಶರಣಪ್ಪ ಮನುಷ್ಯನು ಕಂಡು ಕಂಡೂ ಹುಳವನ್ನು ತಿನ್ನು ವದಿಲ್ಲ. ಆ ಹುಳಗಳು ನೀರಿನ ರೂಪವಾಗಲಿ, ಶೇರೆದ ರೂಪವಾಗಲಿ, ಚಹದ ರೂಪವಾಗಲಿ ಹೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಅವ ನನ್ನು ಗೆದ್ದಲಿಯಂತೆ ಕೊರೆದು, ಕೊರೆದು ಹುಚ್ಚನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಾಯಿಸುತ್ತವೆ ತಿಳಿಯಿತೇ. ಬೇಕಾದರೆ ನಿನಗೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ ನಿಲ್ಲು. (ಶೆರೆಯಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕ ಹುಳವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ತೋರಿಸುವನು. ಮತ್ತು ಆ ಹುಳಗಳಿಂದ ಸ್ವೇಣವಾದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಚಿತ್ರ ತೋರಿಸುವನು. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಗೆಯಾಗಿ ಅವತ್ತಿನಿಂದ ಕುಡಿಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡು ವನು.)

ಶ:- (ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು) ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಉರಿವಾರಿ ದುರಿಗೆಯ ಬಲಿಗೆಬಿದ್ದು ತಿಳಿಯದೇ ವ್ಯರ್ಥ ಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲ ಆಹಾ ನನ್ನಂತೆ ಜನರೂ ಸಹ ತಿಳಿಯದೇ ಈ ವಾರಿಯ ಬಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಬಂಧುಗಳೇ ನೋಡಿರಿ, ಕಣ್ಣೆರೆಯಿರಿ, ಈ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಹೆಂಡತಿಯ ಕೊಳ್ಳೊಳಗಿನ ತಾಳಿಯನ್ನು ಸಹ ಹರಿಯಲು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಈ ವಾರಿಯು ಯಾವುದನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಸ ತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ರೊಕ್ಕ ಹಾನಿ, ಮಾನಹಾನಿ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯದೇ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಬಂಧುಗಳೇ ಬಿಡಿರಿ, ಬಿಡಿರಿ, ನಿಜವಾ ಗಿಯೂ ಬಿಡಿರಿ. ನಾನಂತೂ ಬಾಬುರಾಯಪ್ಪನವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಉದ್ಧಾರವಾದೆ. ನೀವು ಸಹ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಿಳಿದು ಬಿಡಿರಿ; ನಿಮ್ಮಾಣೆಯಾಗಿಯೂ ಬಿಡಿರಿ. (ಹೆಂಡತಿಗೆ) ಏ ಗಂಗೂ ಬಾ ತಂದೆಯ ಸಮಾನರಾದ ಬಾಬುರಾಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ; ಮಗು ಅಳುತ್ತಿರಬಹುದು. (ಇಬ್ಬರೂ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವರು. ಬಂಗಾರಿಯು ಮಗುವನ್ನು ತರುವಳು.)

ಬಂ:- ಹೋಗು ಮಗು; ನಿನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಹತ್ತಿರ.

ಮಗು:- ಅಪ್ಪಾ, ಅವ್ವಾ (ನಗುವದು.)

ಶ:- ಬಾ ಮಗನೇ, ಅಪ್ಪಾ ಅವರ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು. ಇವನೇ ನೋಡಿರಿ ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಮಗು.

ಬಾ:- ಬಹಳ ಮುದ್ದಾಗಿದೆ ಶರಣಪ್ಪ. ಮುತ್ತಿನಂತ ಮಗನನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಸುರಳಿತವಾಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತ ಹೋಗು. ಯಾವ ದುಶ್ಚಟಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಬೀಳಬೇಡ; ತಿಳಿಯಿತೆ.

ಗುಂಡೂ:- ಶರಣಪ್ಪ ಶರಕುಡಿಯವ ಚಟವೊಂದೇ ಬಿಟ್ಟರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಚಹ, ಇಸ್ಪೇಟೆ ಆಟ, ಗಾಂಜೀ ಸೇಡುವದು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಕು.

ಶ:- ಏನು ಗುಂಡೂರಾಯಪ್ಪ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ತಿಳಿದೂ, ತಿಳಿದೂ ಈ ಚಟ ಬಿಟ್ಟು ಆ ಚಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಲೇ! ಛೇ, ಮಾರಾಯಾ; ಯಾವ ಚಟಕ್ಕೂ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಚಟಕ್ಕೆ ಅಳಿಯ ಅಂದರ, ಆ ಚಟಕ್ಕೆ ಮಗಳ ಗಂಡ ಅನಬೇಕಾಗತೈತಿ.

ಗುಂಡೂ:- ಶರಣಪ್ಪ ನಿನಗ ಬಾಳಸಾರೆ ಶರಣಪಾ; ಹೋಗು, ಗಂಗೆ ಮ್ಮನ್ನ, ಮುದ್ದುಮಗನ್ನ ಕರಕೊಂಡು. ಬಂಗಾರದಾಂಗ ಹರಿಚಂದ್ರ, ತಾರಾಮತಿ ಇದ್ದಾಂಗ ಇರಿ.

ಗಂ:- (ಕೈಮುಗಿದು) ಅಪ್ಪಾರ ಆಗಾಗ ಮನಿಗೆ ಬರತಾ ಇರಬೇಕರಿ. ನಿಮ್ಮ ಪಾದಧೂಳಿ ಬಿದ್ದರ ನಮಗ ಪುಣ್ಯ ಬರತೈತಿ.

ಶ:- ಹೌದರಿಯಪ್ಪ; ಆಗಾಗ ಬರತಾ ಇರಿ. ಈಗಽಽಬರಿ ಹೋಗೋಣ.

ಬಾ:- ಈಗ ಸದ್ಯ ಬೇರೆ ಕೆಲಸವದೆ; ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುವೆನು. ನೀವೆ ಹೋಗಿರಿ; ಚನ್ನಾಗಿ ಇರಿ.

ಗಂ:- ಅಪ್ಪಾರ, ಮನ್ಯಾಗ ಶಾರದವ್ವನರ ಇದ್ದರೇನಿ.

ಬಾ:- ಇದ್ದರು ಏಕೆ?

ಗಂ:- ಅವರ ಹತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸ ಇತ್ತರಿ; ಮೊನ್ನೆ ನನಗ ನೂಲದ ಕಲಸ ತೀನಿ ಅಂತಾ ಹೇಳಿದ್ದರಿ.

ಬಾ:- ಬಹಳ ಒಳ್ಳೇದು; ಯಾವಾಗಲೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಳು. ನೀನು ಬೇಕಾದಾಗ ಹೋಗಿ ಕಲಿಯಬಹುದು. ಈಗ ಸಾಧಾರಣ ೧೦-೧೨ ಜನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವರು.

ಗಂ:- ಆಗಲಿ ಎಪ್ಪ; ಹೋಗತೇವಿ.

ಬಾ:- ಒಳ್ಳೇದು, ಹೋಗಿರಿ; ಸುಖವಾಗಿ ಇರಿ.

ಶ:- ಗುಂಡೂರಾಯಪ್ಪ! ಮರಿಬ್ಯಾಡಕ್ಕು, ನಮನ್ನ.

ಗುಂಡೂ:- ಛೇ, ಛೇ, ನಿಮ್ಮನ್ಯಾಕ ಮರಿಲೆಪಾ! ನಿಮ್ಮಂಥವರನ ಮರಿ ತಾರೇನ.

ಗಂ:- ಅಣ್ಣಾರ! ಬಂಗಾರಮ್ಮನ್ನ ಮನಿಗೆ ಬಂದ ಹೋಗುಅಂತ ಹೇಳಿ?

ಗುಂಡೂ:- ಹಾಗೇಆಗಲಿ ಅಮ್ಮ; ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಮಗು:- ಬಾ, ಅವ್ವ ಹಸಿವೆಯಾಗಿದೆ; ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾ?

ಗಂ:- ನಡಿಯಪ್ಪೆ; ಹೋಗುವಾ.

ಶ. ಗಂ:- ಬರತೇವಿ ಅಪ್ಪಾರ; ನಮಸ್ಕಾರ.

(ಹೋಗುವರು.)

(ತೆರೆ ಬೀಳುವದು.)

೬ ನೆಯ ದೃಶ್ಯ

—ರಸ್ತಾ—

ಸುಲೋಚನಾ:- (ಮಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು) ಉಶ್! ಹಾಯ್!!
 ದುರ್ಯೋಧನನೇ. ಈ ರೀತಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಳಲಿಸುವಿಯಾ! ಹೇ, ವಿಧಿ
 ಮಾಯೆ. ಬಳಲಿಸು, ಬಳಲಿಸು ಈ ಪ್ರಾಣವಿರುವವರೆಗೆ ಬಳಲಿ
 ಸ.ವಿ! ಆ ಮೇಲೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಏನು ನಡೆಯುವದು; ನಿನ್ನ ಆಟ.

(ದುಃಖ)

ಚಂದ್ರಾವು:- ಅನ್ನು, ಏಕೆ ಅಳುವಿ. ನಾನೂ ಅಳುವೆನು ನೋಡು.
 ರೊಟ್ಟಿ ಕೊಡು ಅವ್ವಾ ಎಂದರೆ ಅಳುವೆಯಲ್ಲಾ.

ಸುಲೋಚನಾ:- ಅಪ್ಪಾ ಮಗು; ನೀನಿನ್ನೂ ಸಣ್ಣವ. ಊಟಕ್ಕೆ ಬೇಡುವವ
 ನಷ್ಟೇ. ಆದರೆ ನನ್ನ ದುಃಖ, ನನ್ನ ದುಃಖ, ಆದರೆ ನನ್ನ ದುಃಖ.
 ಯಾರೆದುರಿಗೆ ಹೇಳಲಿ ಮಗು. (ದುಃಖಿಸುವಳು.)

ಚಂ:- (ಪೌರುಷದಿಂದ) ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಹೇಳು; ನಾನು ಕೇಳುವೆ. ತಾಯಿಯ
 ದುಃಖವನ್ನು ಮಗನು ಕೇಳಬಾರದೆ.

ಸುಲೋಚನಾ:- ಏನು ಹೇಳಲಿ ಚಂದ್ರ; ನಿನ್ನ ಹಡೆದವರು ಕೊಡುವ ಕಷ್ಟ
 ವನ್ನು.

ಚಂ:- ಅವ್ವಾ? ನೀನು ದಿನಾಲು ಅಪ್ಪನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು
 ಅಳುವಿಯಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಕಟ್ಟಿ ಅಪ್ಪನು ಇರುವದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವದೇ
 ನೆಟ್ಟಿಗೆ; ಅವ್ವಾ ಅಳಬೇಡ. ಅಪ್ಪನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು
 ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅವನು ಬರದಿದ್ದರೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಬೈದೂ
 ಅವನ ಪಂಜಿ ಹಡಿದು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅಳಬೇಡ
 ಅವ್ವಾ ಅಳಬೇಡ.

ಸುಲೋಚನಾ:- ಅಳಬೇಡವೆಂದರೆ ನೆನೆನೆನೆದು ಅಳುವಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಮಗು.
 ಇನ್ನೇನು ಕಟ್ಟಿ ಚಟಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಮನೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ

ಆಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ; ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳ ಗತಿ ಏನು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವೇಯಿಲ್ಲ. ಮಣ್ಣು ಬಿತ್ತಿ ಹೊನ್ನು ಬೆಳೆಯತಕ್ಕ ತೋಟವನ್ನು ಮಾರಿದರು; ಮನೆ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ; ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಡಾಗಿನ ಸಾಮಾನುಗಳೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಸರವನ್ನು ಹರಕೊಂಡು ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಲೂ ಅಂಜಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ ಆ ಇಸ್ಪೇಸಿನ ಅಟಕ್ಕೆ ಮುಳ್ಳುಬಡಿಯಬಾರದೆ. ಹಾಯ್ ಭಾರತಮಾತೆ, ಜನ್ಮದಾತೆ ಸಾಕು! ಸಾಕು! ಸಾಕು!!! ಈ ಜನ್ಮ, (ವಿಷ ಕುಡಿಯದೋಗುವಳು ಬಾಲಕನು ಬಂದು ಹಿಡಿಯುವನು.)

ಚಂ:- ತಡೆ ಆಮ್ನಾ; ತಡೆ ನೀನು ಪಡುತ್ತಿರುವ ಕಷ್ಟವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವಳು ಭಾರತಮಾತೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಆಪ್ತನಿಗೆ ಬೋಧ ಮಾಡುತ್ತ ಇರು; ಅವನಿಗೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬುದ್ಧಿ ಬರುವದು. ನೀನು ಈಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೃತಿ ಬಹಳ ಹೇಸಿಗೆಯದು; ನೀನು ಸತ್ತರೆ ನನ್ನಗತಿ.

ಸುಲೋ:- ಮಗು ನೀನು ದಿನಾಲು ದೇವಿಯ ಚಿತ್ರವೆಂದು ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆಯಲ್ಲ, ಅವಳೇ ಇಂದು ನಿನಗೆ ಈ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಹಚ್ಚಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಚಂ:- ಭಾರತಮಾತೆಯ ಚಿತ್ರವೇನು?

ಸುಲೋ:- ಹೂಂ.....ಅವಳೇ ದೇವಿ.

ಚಂ:- ಅವ್ವಾ ದೇವಿಯ ಪೂಜೆಗೆ ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ, ನಡೆ ಆಮ್ನಾ ನಡೆ; ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ.

ಸುಲೋ:- ಎಲ್ಲಿರುವದಪ್ಪ ಮಗು ಮನೆ.

ಚಂ:- ಇರುವದಲ್ಲಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮನೆ.

ಸುಲೋ:- ಅದನ್ನು ಬೇರೆದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು ಮಗು.

ಚಂ-: ಯಾರನ್ನು ಅವರು. ನಮಗ ಇಲ್ಲದಾಗ ಅವರಿಗೇಕೆ ಕೊಡುವದು.

ಸುಲೋ:- ಭಾರತಮಾತೆ, ನಾನು ಈ ಹೊತ್ತಿನೋಳಗಾಗಿ ಏನಾಗುತ್ತಿ ದ್ದೆನೋ ನೀನೇ ಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಪತಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಹಚ್ಚಿರುವಿ. ಆದರೆ ಭಾರ ನನ್ನದೇ! ಒಳಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡು ತ್ತಿರು. ನನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಅಕ್ಕಗಳಿರಾ, ನೋಡಿರಿ ನೋಡಿರಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿರಿ; ಗಂಡನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು; ಸಹಿಸಲಾರದೆ ವಿಷ ವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದರೆ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ದೇವಿಯು ಮಗನ ಬಾಯಿಂದ ಇನ್ನು ಪತಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು; ಪತಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು; ಬಂದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೇನೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ! ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು; ತಿಳಿಯಿರಿ. ನೀವೇ ತಿಳಿಯಿರಿ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು! ನಡೆ ಮಗು ಹೋಗುವಾ. (ಹೋಗುವರು.)

ಮೋಲಿಸರು (ಇಬ್ಬರು) ಅವಳು ಹೋದನಂತರ ಬರುವರು.

೧ ನೆಯವ:- ವೀರಸ್ವ, ಈ ದುಶ್ಚಟಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಒಬ್ಬರು ದೇಶ ಭಕ್ತರಂತೆ ಅವರ ಯುನೀಸೆಲ್ವ B. M. D. ಅಂತೆ. ಈಗ ಅವರು ೪ ಅರ್ಜಿ ಆಯಿತು; ನಮ್ಮ ಘೌಜದಾರರ ಕಡೆಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು. ನಾನು ಅದರ ಯುನ್ ಕ್ವಾರ್ಟಿಯೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ೨೨ ಸಾರೆ ಕೇಳಿದೆ; ಬೇಡವೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮಹಾರಾಯರಾದರೂ ಸ್ವತಃ ಒಮ್ಮೆ ಬಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದೆ?

೨ ನೆಯವ:- ನಮ್ಮ ಘೌಜದಾರರಿಗೆ ಅವರಿಂದ ಏನಾದರೂ ಲಾಭ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ ನಮಗೆ ಅವರು ಹೋಗಿರೆಂದು ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡಲೊಲ್ಲರು.

೧ ನೆ:- ಎಸ್, ವೈರಿಗುಡ್; ಒಳ್ಳೇ ವಿಚಾರ ನೋಡು ನಿನ್ನದು. ನನಗೂ ಕೂಡಾ ಅದೇ ಸಂಶಯ; ಏಕೆಂದರೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ (ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳು ವನು.)

೨ ನೇ:- ಹಾ, ಆ ಊರವರು ಬಂದಿದ್ದರೆ? ನೋಡಿದೆಯಾ? ಅಂದರೆನೆಯೇ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವರು ನಮ್ಮ ಘೌಜದಾರಸಾಹೇಬರು. ವೀರಪ್ಪ, ಬಾ ಹೀಗೆ; ಒಂದು ದಿನ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಲೀವ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾ. ಅಂದಿನ ದಿನವೇ ಆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಆ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಯುವಾ; ಅದರ ಸ್ಥಿತಿ ತಿಳಿಯಿತೇ!

೧ ನೇ:- ಇಂಪಾಸಿಬಲ್. ಬೇಡ, ಬೇಡ; ಹೋಗುವದು ಬೇಡ.

೨ ನೇ:- ನೋ ಹೆಡ್; ತಲೆನೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳುವದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊ; ಸೆನ್ಸ ಆವೆನೋ, ಇಲ್ಲವೋ ನಿನಗೆ?

೧ ನೇ:- ಒಳ್ಳೇದು, ನಡೆ ಹಾಗಾದರೆ. ಇಂದೇ ಲೀವ್ ಬರಕೊಟ್ಟು ಹೋಗೋಣ.

೨ ನೇ:- ಬಾ, ಹೋಗೋಣ. (ಹೋಗಹತ್ತುವರು.)

(ಬಂಗಾರಿ ಬುಟ್ಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಳು.)

ಬಂ:- ಅವ್ವಯ್ಯಾ! ಯಾರ್ಚಿರುಪ್ಪ ನೀವು ಪೋಲೀಸರಾಂಗ ಡಿರೇಸ ಮಾಡಿ ರಲ್ಲ. ಪೋಲೀಸರೇನ ನೀವು?

೧ ನೇ:- ಹೌದಮ್ಮ! ಪೋಲೀಸರು ನಾವು! ನೀನಾರಮ್ಮ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ?

ಬಂ:- ನಮ್ಮ ಹೊಲ್ದಾಗ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕ ಗುಂಡಿ ಮಾಡೇವರೀ, ಅದಕ್ಕು ಶಗಣೆ ಹಾಕಿಬರಾಕ ಹೋಗಿದ್ದಿ ನಿರಿ.

೨ ನೇ:- (ತೋರಿಸಿ) ಆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆಲ್ಲ; ಅದೇ ಏನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆ?

ಬಂ:- ಅದಕ್ಕಾ! ಸಂಗಪ್ಪನ ಗುಡಿಯಪ್ಪಾ. ಹೊಳ್ಳಾಗ ಕೈಕಾಲ ಮಾರಿ ತೊಳಕೊಂಡ ದ್ಯಾವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಬಂದಿನಿರಿ.

೧ ನೇ:- ನಿನ್ನ ಊರ ಯಾವುದಮ್ಮ?

ಬಂ:- ನಮ್ಮೂರು ಕೆದಿಯೂರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಗಡದ ಗುಂಪು ಕಾಣಸದಿಲ್ಲರಾ ಅದ ನಮ್ಮೂರು. ಅಲ್ಲಿ ಪೋಲೀಸಪ್ಪಾರ, ನಮ್ಮೂರಾಗ ಇಸ್ಟೇಟಿನ ಆಟ,

ಲೆರೆ ಕುಡಿಯೇದು, ಗಾಂಜಿ ಸೇದದ ಬಾಳ ಆಗೇದಗ; ನೀವು ಯಾರರ ಬಂದು ಬಿಗಿನೂಡಬೇಕೇ; ನಿವೆಂತರಿಯ್ಪು. ನಿವಗ ವೋಲೀಸಕಿ ಬರದಕೆಂತ ನಮ್ಮಂತ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರ ಇವರನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡ ದರದರ, ನಾಯಿ ಎಕೊಂಡ ಹೋದಾಂಗ ಎಳಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಜೇಲಿನಾಗ ಕೂಡ್ರತಿದ್ದಿವಿ.

೨ ನೆ :- (ನಗುತ್ತ) ಇರಲಿ ಅವ್ಯಾ, ನಾಳೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿರುವೆವು!

ಬಂ :- ಕರೆವಂದರೂ ಬರತೀರಾ? ನನಗ ಹೊತ್ತಾಗತತರಿ; ಹೋಗತೀನಿ.

ನಾ ಅಂಗದ್ದ ಏನರ ಮನಸಿಗೆ ಹಚಿಕೊಂಡ್ಲಿ ಏನಿ ಮತ್ತ.

(ಹೋಗುವಳು.)

೧ ನೆ :- ವೀರಪ್ಪ, ನಾವು ನಾಳೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ಮಾರ್ನಿಂಗಿಗೆ ಲೀವ್ ಕೊಟ್ಟು ಲೇಟ ಮಾಡದೇ ಹೋಗಿಯೇ ತೀರೋಣ; ನಡೆ. ಹೋಗುವಾ ನಡೆ. (ಹೋಗುವರು)

(ಇಸ್ಪೀಟಿನ ಆಟಕಾರ ಮಗ)

ರಾ :- ಎಕ್ಕಣ್ಣ, ಊರಲ್ಲಿ ವೋಲೀಸರು ಬಂದಿರುವರಂತೆ; ಇಂದು. ನಮ್ಮ ಆಟದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡೋಣ?

ಎ :- (ನಗುತ್ತ) ರಾಜಣ್ಣ! ವೋಲೀಸರು ಅಂದಕೂಡಲೆ ನಿನಗೆ ಬೆದರಿಕೆ ಯಾಯಿತೆ; ಛೇ, ಹುಚ್ಚು. ಅವರಾದರೂ ಸಂಪನ್ನರೂ ಅಂತಾ ತಿಳಿ ದೀದೇನ.

ರಾಣಿ :- ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಮಾರಾಯಾ; ಅವರನ್ನು ನಂಬಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಟದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಗೆಲವು ಆಯಿತೆಂದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಆಡಿ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸೋಲು ಬಂದಿತೆಂದರೆ ತೀರಿತು; ಆಗಲೇ ಹಿಡಿಯುವರು. ಬೇಡವೇಬೇಡ; ಅವರ ಸಹವಾಸವೇ ಬೇಡ. ಏ ದಲಾಲಿ ಬಾ ಹೀಗೆ; ಈ ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರದಂತೆ ಮಾಡು; ತಿಳಿಯಿತೇ; ಹೋಗು. (ಹೋಗುವನು.)

ರಾ:- (ನಗುತ್ತ) ಎಕ್ಕಣ್ಣ ರಾಣಿಯು ಎಷ್ಟು ಅಂಜುವನು ನೋಡು.

ಎ:- ರಾಣಿ, ಅಂಜುಬುರುಕ ಪ್ರಾಣಿ.

ರಾಣಿ:- ಇರಲಿ, ಎಕ್ಕಣ್ಣ; ನಡೆಯಿರಿ ಹೋಗುವಾ. (ಹೋಗುವರು.)

(ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಪೋಲೀಸರು ಬರುವರು. ದಲಾಲಿ ಬಂದು ರೊಕ್ಕ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುವನು. ಎದುರಿನಿಂದ ಬಂಗಾರಿಯು ನೀರಿನ ಕೊಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಳು.)

ಬಂ:- ಯಾಕರಿ ಎಷ್ಟಾ, ಯಾವಾಗ ಬಂದಿರಿ. ನೀವ ಅಲ್ಪ್ರಾ, ನಿನ್ನೆ ಹೊಲದ ದಾರ್ಯಾಗ ಕೂಡಿದವರು?

ರಾಣಿ:- ಹೌದು; ನಾವೆ ಕೂಡಿದವರು.

ಬಂ:- (ನಗುತ್ತ) ನಂಗೂ ಒಂಜರಾ ಗೊತ್ತಹತ್ತಿರಿ.

ರಾಣಿ:- ನಿಮ್ಮೂರೊಳಗ ಇಸ್ಪೆಟಿನ ಆಟ ಆಡತಾರ, ಶೆರೆ ಮಾರತಾರ, ಅಂದೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ; ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಪ್ತ ತಿಳಿಸುವಿಯಾ.

ಬಂ:- ಆ ಅಳ್ಳಿ ಗಡ ಅದ ಅಲಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ಹೊಳ್ಳಬೇಕರಿ; ಅಲ್ಲಿ ಆಟದ ಮನಿ ಸಿಗತ್ತೈತರಿ. ಹಂಗ ಮುಂದಕ ನೀಟಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಲಕ್ಕೆ ಹೊಳ್ಳಬೇಕರಿ; ಒಂದು ಬಿದ್ದ ಮತಿ ಐತರಿ; ಅದ ಮನಿ ಶೆರೆ ಮಾರದು. ನೋಡರಿಯಪ್ಪ, ಹೋಗರಿ; ನನಗೂ ಒಜ್ಜ ಆಗೇತಿ; ಮನಿಗೆ ಹೋಗ ತೀನಿ. ಅವರನ ಎಲ್ಲಾರನ ಹಿಡಿಬೇಕ ನೋಡಿರಿ; ಅವರ ಉಪದ್ದರ ಬಾಳ ಆಗೇತಿ ಊರಾಗ.

(ಹೋಗುವಳು.)

(ತೆರೆ ಬೀಳುವದು.)

೨ ನೆಯ ದೃಶ್ಯ

(ಕಿದಿಯೂರಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಓಣಿ, ಬಾಬೂರಾಯ ಗುಂಡೂರಾಯರ ಆಪ್ತ ಲೋಚನೆ.)

ಬಾ:- ಗುಂಡಣ್ಣ, ಊರಲ್ಲಿ ಪೋಲೀಸರು ಬಂದಿರುವರಂತೆ. ಅವರಾದರೂ ಕೂಡಾ ಈ ಜನರಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರೋ, ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ನೌಕರಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವರೋ ನೋಡೋಣ; ನಡೆ.

ಗುಂಡೂ:- ಅವರಾ ಆಪ್ತರಾ; ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮನಮುಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದರ ಈ ಕಲ್ಪತನ ಎಲ್ಲಿ ಉಳಿತಿಯಿತ್ತು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ ಹೋಗಿತ್ತೆ.

ಬಾ:- ಛೇ, ಗುಂಡಣ್ಣ! ನಿನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ತಪ್ಪು! ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಅವರ ನೌಕರಿ ಹೇಗೆ ಉಳಿಯಬೇಕೋ?

ಗುಂಡೂ:- ಆಪ್ತರ ನಾನು ಹೇಳಿದು ಸುಳ್ಳು ಆದರೆ ಶಿರೆ ಮಾಡುವವರ ಮನಿ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಹೋಗಿ ನೋಡನ ಬರಿ.

ಬಾ:- ನಡೆ ಹಾಗಾದರೆ; ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗದೇ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಇದ್ದದ್ದೆ ಖರೆ ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಸಹ ಹಿಡಿಸಬಿಡೋಣ.

(ಗಂಗಮ್ಮ ಬರುವಳು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೂಲು ರಾಟಿ)

ಬಾ:- ಏನು ಗಂಗಮ್ಮ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಿರುವಿ?

ಗಂ:- ನಿಮ್ಮ ಮನಿಗೆ ಹೊರಟಿಲ್ಲ; ಶಾರದವ್ವನರು ನಾನು ನೂತಿದ್ದು ನೂಲು ಎಲ್ಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಆಪ್ತರ, ಈ ೩ ದಿನವದಾಗ ನನಗೆ ನೂಲದ ಕಲಿಸ್ಯಾರಿ; ಆಪ್ತರು. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನವದಲ್ಲ ಇಷ್ಟು ನೂಲು ನೂತನರಿ.

ಬಾ:- ಇರಲಿ ಅನ್ಯಾ, ನೆಯ್ಯುವದನ್ನೂ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಕಲಿ. ಅಂದರೆ
ನಿನಗೆ ಉಳಿತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಂ:- ಹೂನ್ರಿಯಪ್ಪಾ, ಕಲಸತೇನಿ ಅಂದಾರಿ; ಅನ್ನಾರು. ಆದರ
ಇನ್ನೂ ೧ ತಿಂಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಕಲಸತಾರಂತ್ರಿ.

ಬಾ:- ಹೌದ; ಮತ್ತೆ ಮೊದಲು ನೂಲುವದು, ಕೆಚ್ಚುವದು, ತೋಡು
ವದು ಇವೆಲ್ಲ ಬರಬೇಕು. ಇರಲಿ ಗಂಗಮ್ಮ, ಇಲ್ಲಿ ಶೆರೆ ಮಾರುವ
ಮನೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಇರುವವು; ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟೋ?

ಗಂ:- ಬಹಳ ಅದಾವರಿ ಎಪ್ಪಾ. ಲಿಂಗವಂತರ ಓಣ್ಯಾಗ ಸಹ ಅದಾ
ವರಿ. ಬಾಳ ಅಂದರ ತಳವಾರ ಓಣ್ಯಾಗರಿಯಪ್ಪ.

ಗುಂಡೂ:- ಇರಲಿ ಗಂಗಮ್ಮ, ನೀನು ಹೋಗು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕು; ತಡಾ
ಆಗ ಹೋದರ ಶಾರದವ್ವನರ ಬೈದಗೀದಾರ. (ಹೋಗುವಳು.)

ಗುಂಡೂ:- ಆಪ್ಪಾರ ಬರಿ; ಹೋಗೋಣ ಬರಿ. ಬರೆ ಶೆರೆ ಮಾರುವ
ರನ್ನ ಆಪ್ಪ ಅಲ್ಲ; ಅವರ ಸಂಗಡ ಪೋಲೀಸರನ್ನೂ ತೋರಿಸತೇನಿ ಬರಿ;
ಹೋಗೋಣ. (ಹೋಗುವರು.)

(ಶೆರೆಮಾಡುವವರ ಮನೆ ಪೋಲೀಸರೂ ಕೂಡ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ.)

ಗುಂಡೂ:- ನೋಡಿ, ಅದೇ ಮನೆ.

ಬಾ:- ಓಹೋ ಹೀಗೇನು. ಗುಂಡೂರಾಯ ಬಹಳ ದಾಂದಲಿ ನಡೆದಿರು
ವದಲ್ಲ.

ಗುಂಡೂ:- ಯಾರ ಹೆದರಿಕೆ ಯಿಪ್ಪ ಅವರಿಗೆ. ಪೋಲೀಸರೂ ಅವರ
ಚಿಗಪ್ಪನ ಮಕ್ಕಳು, ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ಯಾರ ಹೆದರಿಕೆ ಅವರಿಗೆ.

ಬಾ:- ಬಹುತೇಕ ಪೋಲೀಸರೂ ಇರಬಹುದೇನು.

ಗುಂಡೂ:- ಬಹುದು, ಸಹುದು, ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ ನೀವು; ದೇವರಾಣಿ ಅಂದರೂ
ಅವರು ಅಲ್ಲೇನಿ ಆದಾರ. ಬೇಕಾರ ಯಾರನರ ಒಬ್ಬರನ್ನ ಕಳಿಸಿ
ಕೊಡಿ; ಬರೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲಿ.

(ಕವಾಟಿನ ಕಡೆಗೆ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳುವನು.)

ಬಾ:- (ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವನು.)

ಒಬ್ಬವ:- (ನೋಡಿ ಬಂದು) ಆದಾರಿ; ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವರು.
(ಹೋಗುವನು.)

ಗುಂಡೂ:- ನಾ ಹೇಳಲಿಲ್ಲೆ, ನನ್ನ ಮಾತ ಖರೇರಿ.

ಬಾ:- ಛೇ, ಗೌಜಮಾಡಬೇಡೋ; (ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಒಂದು ಚೀಟಿ ಬರೆದುಕೊಡುವನು; ಗುಂಡು ಓಡಿಹೋಗಿ ಘೌಜದಾರರನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬರುವನು.)

ಬಾ:- ನಮಸ್ತೆ ಬರಬೇಕು.

ಘೌಜದಾರ:- ಏನು ದೇಶಭಕ್ತ ಬಾಬುರಾಯರೇ! ಎಲ್ಲಿರುವದು ಆ ಸ್ಥಳ.

ಬಾ:- (ಸಾವಕಾಶ) ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಯನ್ನು ಹೋಗುವರು.
ಆವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಹೊರಗೆ ತರುವರು. ಮತ್ತು ಜೀಲಿಗೆ ಕಳು ಹಿಸುವರು.)

ಘೌ:- ನಡೆಯಿರಿ, ಹೋಗುವಾ. (ಬಾಬುರಾಯರಿಗೆ)

(ಮತ್ತೊಂದು ಓಣಿಯಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವರು. ಬಾಬುರಾಯ, ಘೌಜದಾರ, ಗುಂಡೂ.)

ಗುಂಡೂ:- ಘೌಜದಾರ ಸಾಹೇಬರ, ಬರಿ ಇಲ್ಲೆ. (ಇಸ್ಪೇಟಿನ ಅಟಿ ಗಾರರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವರು. ೪-೫ ಜನರನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬರುವರು.)

ಗುಂಡೂ:- ಇವರದಂತೂ ಬಹಳ ಉಪಟಿಳ ಆಗೇತ್ರಿ; ಈ ಛೇಮಾರಿ ಗಳಿಗೆ. ಲಗ್ನುಆಗೇತಿ, ಹೆಂಡ್ರು ಆದಾರೇನ ಕೇಳಿ. (ಎಕ್ಕಣ್ಣನ ಕಡೆಗೆ) ಈ ಮಹಾ ಮಾರಾಯನ್ನು ಕೇಳಿ. ಹೊಲಾಮನ್ನಿ, ತಾಳ ಸರ ಉಳದಾವೇನ ಕೇಳಿ. [ಅವರ ಕಡೆಗೆ] ಧೂ, ಮೂಳಗೂಳ ಯಾಕ ನೋಡತೀರಿ; ಬಂಗಾರಿ ಗಂಡನ ಬಂಗಾರದಂಥ ಮುಖಾನ.

ನನ್ನ ಮಾರಿ ಸಹಿತ ಕರಗ ಆದೀತು. ಅಪ್ಪಾರ, ಇವರನ ನೀವು
 ಏನೇನು ಕೇಳಬ್ಯಾಡರಿ; ಸುಮ್ಮನ ಕಂಬ ಇಲ್ಲದ ಮನೆಗೆ ಒಯ್ಯಿ.

ಘೌಠಿ- [ಆಳುಗಳಿಗೆ] ಬಂಧಿಸೋ, ಇವರನ್ನು.

(ಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯುವರು.)

(ತೆರೆ ಬೀಳುವದು.)

೮ ನೆಯ ದೃಶ್ಯ

(ಬಾಬುರಾಯ, ಗುಂಡೂರಾಯ ಬಾಬುರಾಯನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪೇಪರು)

ಗುಂಡೂ:- ಅಪ್ಪಾರ, ಇವತ್ತಿನ ವತ್ತರಮಾನ ಪತ್ತರದಾಗ ಏನೇನ ಬಾಳ
 ಬಾಳ ಭೀನೇತಂತಲಿ ಎಪ್ಪ; ಓದರಿ ಎಪ್ಪ ನೋಡೋನ.

ಬಾ:- ಒಟ್ಟು ೧೮ ಜನರ ಬಂಧನ. ೬ ಜನರು ಇಸ್ಪೇಟಿನ ಆಟಗಾರರು,
 ೮ ಜನರು ಶೆರೆ ಮಾರುವವರು, ಹಾಗೂ ಕುಡಿಯುವವರು; ಕುಡಿಯುವ
 ಜನರಲ್ಲಿಯೇ ೨ ಜನ ಪೋಲೀಸರ ಬಂಧನ.

ಗುಂಡೂ:- ಅಲಿಯಪ್ಪಾ, ಗಾಂಜಿನೇದರನ ಹಿಡಿಸಿತ್ತ ಅಲಿ ಎಪ್ಪ.

ಬಾ:- ಅದನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ತಡಿಯೋ, ಬಲು ಹರುಷವಾ
 ಗುಂಡೂರಾಯ ನಿನಗೂ.

ಗುಂಡೂ:- ಆಗಾಕೆಲ್ಲ ಏನಿ; ಕಸರತ್ತ ಮಾಡೇನಿ.

ಬಾ:- ೪ ಜನ ಗಾಂಜಿ ನೇದುವವರು.

ಗುಂಡೂ:- ಅಲಿಯಪ್ಪ, ಅವರನ್ನು ಏನ ಮಾಡತಾರಿ.

ಬಾ:- ಇಸ್ಪೇಟಿನ ಆಟಗಾರರಿಗೆ ೩ ವರ್ಷ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ, ಶೆರೆ ಮಾರುವವ
 ರಿಗೆ ೬ ವರ್ಷ ಸಾದಾ ಶಿಕ್ಷೆ, ಕುಡಿಯುವವರಿಗೆ ೨ ವರ್ಷ ಉಗ್ರಶಿಕ್ಷೆ,
 ಗಾಂಜಿ ನೇದುವವರಿಗೂ ೩|| ವರ್ಷ ಸಾಧಾ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಕಳ್ಳವೇಟೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಕಠಿಣ ಕ್ರಮ ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಗುವದು; ಆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಖಾತೆಯನ್ನೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಗುಂಡೂ:- ನೋಡ್ತಿಯಪ್ಪ, ನಮ್ಮ ಸರಕಾರದಿಗ ಹಿಂಗ ಮಾಡದಿಲ್ಲ ಘಂಟದ್ದಿರಿ; ಯಾರ ಕೇಳತಾರಿ, ಇಂತ ದೇಶ ಹಾಳಾಗ ದಗದ ಮಾಡಿ ದರ. ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಲರ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಇರಿ; (ಬಾಬುರಾಯನ ಕಡಿಗೆ) ಅಲಿಯಪ್ಪ, ಹಿಡಕೊಂಡ ಹೋದವರ ಹೆಂಡರ ಗತಿ ಏನರಿ.

ಬಾ:- ಅದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಯೋಜನೆ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಈಗ ಹೋದ ಜನರ ಹೆಂಡಂದಿರಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ. ಬಂಧಿತ ಜನರ ಹೆಂಡಂದಿರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಬರುವವರೆಗೆ ಆಸ್ತಿಯ, ಇರುವಿಕೆಯ, ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರವು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗುವದು. ಅಂದರೆ ಹೋದ ಮನೆ, ಹೋದ ಹೊಲ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿರುಗಿಸಿ ಅವರ ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇಡುವರು.

ಗುಂಡೂ:- ಬೇಸ್ಯಾತ ಬಿಡ್ತಿಯಪ್ಪ; (ಜನರ ಕಡೆ) ನೋಡ್ತೆಪೋ ನೋಡಿ. ನೀವು ಬ್ಯಾರೆಗೀರೆ ತಿಳಕೊಂಡಿರಿ; ನಮ್ಮ ಮನ್ಯಾನರಿಗೂ ಸರಕಾರ ನೋಡತತೀ ಆಂತ; ಈಗ ಹಿಡಕೊಂಡ ಜನರಿಗಷ್ಟೇ, ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಲಾರ ಸರಿಯಾಗಿ ಜೀವನದಿಂದ ಇರಿ; ನಮಸ್ಕಾರ ಹೋಗಿಬರತೇವಿ.

(ಮುಕ್ತಾಯದ ಹಾಡು)

ಭಾರತಮಾತಾರಿ ಜೈ!
ಕರ್ನಾಟಕಮಾತಾರಿ ಜೈ!!

:(ಮಂಗಲಂ):

ಎ ರ ಡ ನೆ ಯ
ಭಾಗ

ಶರಣರ ಆತ್ಮ ದಿವ್ಯಾತ್ಮ !

ಅವರ ವಾಣಿ ಅಭ್ಯುತವಾಣಿ !!

ಶಾಂತಿಯನ್ನರಸುವವರಿಗೆ ಅನ್ಯುತಧಾರೆ !!!

ೞ

{ ಅನ್ಯುತವಾಣಿ }

{ ಸಂಗ್ರಹ }

{ ಹನುಮಂತರಾಯರು }

“ಶ್ರೀ ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶ”

(ಶ್ರೀಮನ್ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಾದುದು.)

ರಾಗ:- ನಾದನಾಮಕ್ರಿಯೆ

‘ ಶ್ರೀಗುರುವಚನೋಪದೇಶವನಾಲಿಸಿ ದಾಗಳಹುದುನರರಿಗೆ ಮುಕುತಿ’

ಅರ್ಥ:- ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ವಚನರೂಪವಾದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು, ಕೇಳಿ ಅದರಂತೆ ನಡೆದರೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ.

ದುರಿತಕರ್ಮವನೊಲ್ಲದಿರು ಪುಣ್ಯವನೇ ಮಾಡು| ಹರನಡಿ
ವಿಡಿ ಶಾಂತರೊಡನಾಡು|| ಕರುಣವಿರಲಿ ಜೀವರೊಳು ನೀತಿ
ವಿದನಾಗು| ಪೊರೆಪೊರಿದರನೆಂದು ಬೆಸಸುವ ||೧||

ಅರ್ಥ:- ಪಾಪ (ಕೆಟ್ಟ) ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿ. ಪುಣ್ಯ (ಒಳ್ಳೆಯ) ಕೆಲಸಗಳನ್ನೇ ಮಾಡಿ. ಶಿವನನ್ನು ಮೊರೆಹೋಗಿ. ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಹವಾಸ ದಲ್ಲೇ ಇರಿ. ದುಃಖಿಗಳಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಇಡಿ. ಧರ್ಮದಿಂದ ನಡೆಯಿರಿ. ನಂಬಿದವರನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ.

ನಿಂದಿಸಿಡಿಯದಿರಾರನುಮನಸಿಗೆ| ಬಂದಂತೆ ನಡೆಯು
ದಿರಿಹದಲ್ಲ|| ಕುಂದುಬಡೆಯದಿರು ಕಾಮಾದಿಗಳನು ಜಯಿ
ಸೆಂದು ಕೈವಿಡಿದನುಗ್ರಹಿಸುವ ||೨||

ಅರ್ಥ:- ಯಾರನ್ನೂ ದೂಷಿಸಬೇಡ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನಡೆಯಬೇಡ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಗೌರವವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಡಿ. ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಡಿ.

ಭವಮಾಲೆಗಲಿಸು ಪುಸಿಯದಿರೆಡರು ಬಂದು| ಕವಿಯಲಂಜದಿರು
ಸಂಪದೊಳು|| ತವೆಮದವಳಿದಿರು ತತ್ಪ್ರಸಂತತಿಯನು ವಿವರಿಸಿ
ನೋಡೆಂದು ತಿಳುಪುವ ||೩||

ಅರ್ಥ:- ಹುಟ್ಟುಸಾವುಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ಸುಳ್ಳನಾಡಬೇಡಿ. ಕಷ್ಟ ಬಂದಾಗ ಹೆದರಬೇಡಿ. ಸಂಸತ್ತು ಬಂದಾಗ ವಿನಯವಿರಲಿ. ತತ್ವಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಬಳಸದಿರದ್ದೈತವನು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿನಿಂ ನೋಳಗೇಕೋಭಾವನೆಯ ನೋಡಗೂಡು|| ತಿಳಿದುಸಮಯ ನಿಷ್ಠೆಗೆಲಿ ವೇದವಿಧಿಭಕ್ತಿ ಗಳನಗಲದಿರೆಂದುಸುರುವ ||೪||

ಅರ್ಥ:- ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಬೇಡಿ. ಎಲ್ಲವೂ ದೇವರೇ ಎಂದು ಭಾವನದಲ್ಲಿರಲಿ. ಮತಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿರಿ. ವೇದವಿಧಿಗಳನ್ನು ದೈವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಡಿ.

ಆರುನಾನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸು ವಿಷಮೆಸಂ| ಸಾರವಿದನುಕನಸೆಂ ದರಿಯೋ|| ಮಾರಮರ್ದನ ಶಂಭುಲಿಂಗವನೊಲಿಸಿ ಗಂ| ಭೀರ ಸುಖದೊಳಿರೆಂದರುಪುವ

ಅರ್ಥ:- ನಾನು ಯಾರು ಎಂದು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ದುಃಖಮಯ ಸಂಸಾರ ವನ್ನು ಸ್ವಪ್ನವೆಂದು ತಿಳಿ. ಈಶ್ವರನನ್ನು ಒಲಿಸಿ ನಿತ್ಯಾನಂದ ರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಿರಿ.

ಸತ್ಯ ಶಿವಂ ಸುಂದರಂ

“ಪ್ರಾರ್ಥನಾ”

“ಶಾಂತಿಪದ”

ಓಂ ಆಸತೋಮಾ ಸದ್ಗಮಯ|
 ತಮಸೋಮಾ ಜೋತಿರ್ಗಮಯ|
 ವೃತ್ತೋರ್ಮಾ ವೃತಂ ಗಮಯ||
 ಓಂ ಸಹನಾ ವವತು|
 ಸಹನೌ ಭುನಕ್ತು| ಸಹವೀರ್ಯುಂ ಕರವಾವಹೈ|
 ತೇಜಸ್ವಿನಾವಧೀತಮಸ್ತು| ಮಾವಿದ್ವಿಷಾವಹೈ||
 ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ

ಕರಚರಣಕೃತಂ ವಾಕ್ಯಾಯಜಂ ವಾ ಕರ್ಮಜಂ ವಾ
 ಶ್ರವಣ ನಯನ ಜಂವಾ ಮಾನಸಂ ವಾಽಪರಾಧಂ
 ವಿಹಿತಮ ವಿಹಿತಂ ವಾ ಸರ್ವಮೇ ತತ್ ಕ್ಷಮಸ್ವ
 ಜಯ ಜಯ ಕರುಣಾಭೈ ಶ್ರೀಮಹಾದೇವಶಂಭೋ||

ಹೇ ಜಗತ್ಪ್ರಾತಾ ವಿಶ್ವವಿಧಾತಾ|
 ಹೇ ಸುಖ ಶಾಂತಿನಿಕೇತನಹೇ||
 ಪ್ರೇಮಕೆ ಸಿಂಧು ದೀನಕೆ ಬಂಧು|
 ದುಃಖದರಿದ್ರ ವಿನಾಶನಹೇ||

ನಿತ್ಯಾಖಂಡ ಆನಂತ ಆನಾದಿ|
 ಸೂರಣಬ್ರಹ್ಮಸನಾತನಹೇ||
 ಜಗತ್ಪ್ರಿಯ ಜಗಪತಿ ಜಗವಂದನ|
 ಅನುಪಮ ಅಲಖನಿರಂಜನಹೇ||
 ಪ್ರಾಣಸಖಾ ತ್ರಿಭುವನಪ್ರತಿಪಾಲಕ|
 ಜೀವನಕೇ ಅವಲಂಬನಹೇ|| ಹೇ ಜಗತ್ಪ್ರಾತಾ

ವಿಶ್ವದೊಡೆಯಾಸದುರಿತಗಳನು | ದೂರಹೋಗಲಾಡಿಸೈ |
 ಅವುದೆನ್ನ ಶಿವಕೆತಂದೆ | ಅದನು ಬೇಗ ಕರುಣಿಸೈ |
 ಜ್ಞಾನದೀಪಜೊತ್ತಿಸೆಮಗೆ | ವೀರ್ಯವದಯಪಾಲಿಸೈ |
 ಅತ್ತಶಿವಕೆ ನಿನ್ನಬಯಕೆ | ಗೆಮ್ಮಬಾಳಸಹೊಂದಿಸೈ ||

ವಕ್ರತುಂಡಮಹಾಕಾಯ ಸೂರ್ಯಕೋಟೀ ಸಮಸ್ರಭ |
 ನಿರ್ವಿಘ್ನಂ ಕುರುಮೇದೇವ ಸರ್ವಕಾರ್ಯೇಷು ಸರ್ವದಾ ||
 ಗುರುಬ್ರಹ್ಮ ಗುರುವಿಷ್ಣುಃ ಗುರುರ್ದೇವಃ ಮಹೇಶ್ವರಃ
 ಗುರುಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮೈಶ್ರೀಗುರವೇನಮಃ

ರಾಗ:- ಕೇದಾರ

ತಾಳ:- ತ್ರಿಪಟಿ

(ಸಾಬರಮತಿ "ಆಶ್ರಮ ಭಜನಾವಲಿ"ಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ)

ರಾಮಕೋ ರಹಮಾನಕೋ ಕೋವು, ಕಾನ್ತ ಕೋಮಹಾದೇವರೀ
 ವಾರಸನಾಥಕೋ ಕೋವು ಬ್ರಹ್ಮ, ಸಕಲಬ್ರಹ್ಮಸ್ವಯಮೇವರಿ ||ಪ||

ಭಾಜನಭೇದ ಕಹಾವತನಾನಾ, ಏಕ ವೃತ್ತಿ ಕಾ ರೂಪರೀ
 ತ್ವಿಸೆ ಖಂಡ ಕಲ್ಪನಾರೋಪಿತ, ಆಪ ಆಖಂಡಸರೂಪರಿ ||೨||

ನಿಜಪದರಮೆ ರಾಮ ಸೋ ಕಹಿಯೆ, ರಹಿಮಕರೆ ರಹಿಮಾನರೀ
 ಕರ್ಷೆ ಕರಮ ಕಾನ್ತ ಸೋ ಕಹಿಯೆ, ಮಹಾದೇವ ನಿರ್ವಾಣರಿ ||೩||

ಪರಸೆ ರೂಪವಾರಸ ಸೋ ಕಹಿಯೆ, ಬ್ರಹ್ಮ ಚಿನ್ತೆ ಸೊ ಬ್ರಹ್ಮರೀ
 ಇಹವಿಧಿ ಸಾಧೋ ಆಪ ಆನಂದಘನ, ಚೇತನಮಯ ನಿಕರ್ಮರೀ ||೪||

❁ ಸಂಚಾಂಗ ಪರಿಚಯ ❁

ಕಾಲಮಾನ

ಷಕಾ
ಸಂವತ್ಸರ
ಕರಯು
ಪುತು
ಬ್ರಾಹ್ಮ
ಚೈತ್ರ
ಫಲಿ
ಶುಕ್ಲ
ಬಾರ
ಪುನೆಯ ಶುಕ್ಲ
ದಿನಾಂಕ

— ವರ್ತಮಾನಪತ್ರದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಸಮಾಚಾರ —

ಸಹಿ.....

ಜೀವನವೇ ಶಿಕ್ಷಣ, ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಜೀವನ.

-- ಶಿಕ್ಷಣತತ್ವ

ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ, ಸಾಂಘಿಕ ಜೀವನದ ಅಭ್ಯಾಸವಾಃ

--ಗೃಂ

ಹೊಸಶಿಕ್ಷಣದ ದಾರಿಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಳಿಗೆಯ ಹೆದ್ದಾರಿ.

--ಗೃಂ

ವಸ್ತ್ರ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗು.

--ಗೃಂ

ಸಮಸ್ತ ಸಾಕ್ಷರತೆಯಾದಾಗಲೇ ಮಾದರಿಯ
ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ.

--ಗೃಂ

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತಾನು ಕೈಕೊಂಡ ವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ
ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

--ಗೃಂ

ಹೇಪ್ರಭೋ ಆನಂದದಾತಾ! ಜ್ಞಾನಹವ್ಯೋ ದೀಪಿಯೇ!
ಲೀಪಿಯೇ ಹವ್ಯೋ ಶರಣ್ಯೇ! ಹಮ್ ಸದಾಚಾರೀ ಬನೇ.

--ಪ್ರಾರ್ಥನಾ

ಭಕ್ತರಿಗೆ ಬಡತನ ಉಂಟೆ? ನಿತ್ಯರಿಗೆ ಮರಣ ಉಂಟೆ? ಭಕ್ತರು
ಬಡವರೆಂದು ಮತ್ತೊಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿಹನೆಂದರೆ ನಾರಾಯಣಪ್ರಿಯ
ಅನುಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಸತ್ತಂದಿಗಲ್ಲದೆ ಬಡತನವಿಲ್ಲ.

—ಅಯ್ಯದಕ್ಕಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮಾ

ಮಧ್ಯಪಾನವ ಮಾಡಿ ಇದ್ದುದೆಲ್ಲವ ನೀಡಿ,
ಬಿದ್ದು ಬರುವವನ ಸದ್ಗಡಗಿ ಸಂತಾನ ಹೋಗುವದು.

—ಸರ್ವಜ್ಞ

ಆಸೆಯೆಂಬುದು ಅರಸಿಂಗಲ್ಲದೆ ತಿವಭಕ್ತರಿಗುಂಟೆ ಎಲೆ ಅಯ್ಯ?
ರೋಷವೆಂಬುದು ಯಮದೂತರಿಗೆ ಅಲ್ಲದೆ ಅಜಾತರಿಗುಂಟೆ
ಎಲೆ ಅಯ್ಯ? ಈ ಸಕ್ಕೆಯ ಆಸೆ ನಿಮಗೇಕೆ? ಈಶ್ವರನೊಪ್ಪ
ಮಾರಯ್ಯಪ್ರಿಯ ಅಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ಸತ್ತಂದಿಗಲ್ಲದೆ ಬಡತನವಿಲ್ಲ

—ಆ. ಲಕ್ಕಮ್ಮ

ಮನಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ದ್ರವ್ಯದ ಬಡತನವಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಕಾಯಕವ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸದ್ಭಕ್ತರಿಗೆ ಎತ್ತನೋಡಿದತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಿ
ತಾನಾಗಿಸ್ವಳು, ಮಾರಯ್ಯಪ್ರಿಯ ಅಮಳೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ
ಸೇವೆಯುಳ್ಳನ್ನಕ್ಕೆ.

—ಆ. ಲಕ್ಕಮ್ಮ

ಸತ್ಯವೇ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ತಂದೆ! ಸತ್ಯವೇ ನಮ್ಮ ಬಂಧುಬಳಗ!
ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿನಡೆದರೆ, ಮೆಚ್ಚುನಾ ಜಗದೀಶನು.

—ಗೋವಿನಕಥೆ

ತಾನು ಮಾಡುವ ಸೇವೆಯಿಂದ ಘನತೆ ಲಭಿಸುವದೇ ಹೊರತು
ತಾನಿರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಂದ ಘನತೆ ಲಭಿಸದು.

—ಗಾಂಧಿ

ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೂ ಸರಿಸಮಾನತೆ,
ಸಾಯುವಾಗಲೂ ಸರಿಸಮಾನತೆ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇಕೆ ಈ ಅಸಮತೆ.

—ನೀತಿ

ಐಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಬಾಳುತ್ತೇವೆ, ವಿಭಜನೆಯಿಂದ ಬೀಳುತ್ತೇವೆ.

—ಗೃಂ

ತನ್ನಿಚ್ಛೆ ನುಡಿದರೆ ಮೆಚ್ಚುವದೀಮನವು
ಇದರಿಚ್ಛೆ ನುಡಿದರೆ ಮೆಚ್ಚದೀಮನವು.

—ಸುಭಾಷಿತ

ದೈವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ವಿಷವು ಅಮೃತವಾಗುತ್ತದೆ,
ಅಮೃತವು ವಿಷವಾಗುತ್ತದೆ.

—ಸುಭಾಷಿತ

ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಪ್ರತಿಮಾತಿನಲ್ಲೂ ಅಂತರಾತ್ಮನ ಕೂಗು ಇದ್ದರೆ
ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಭಗವಂತನು ಓಗೊಡುವನು.

—ಗಾಂಧಿ

ಯಾವನು ಶಾಶ್ವತವಾದುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಶ್ವರವಾದುದನ್ನು
ಆವಲಂಬಿಸುವನೋ ಅವನು ಎರಡನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.

—ಭಗವದ್ಗೀತೆ

ಹಾವತಿಂದವರ ನುಡಿಸಬಹುದು,
ಗ್ರಹ ಹೊಡೆದವರ ನುಡಿಸಬಹುದು,
ಸಿರಿಹೊದ್ದವರ ನುಡಿಸಬಾರದು,
ನೋಡಯ್ಯ ಕೂಡಲಸಂಗವದೇವ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಎನ್ನ ನಡೆಯೊಂದುಪರಿ, ಎನ್ನ ನುಡಿಯೊಂದುಪರಿ,
ಎನ್ನೊಳಗೇನೂ ಶುದ್ಧವಿಲ್ಲ ನೋಡಯ್ಯ,
ನುಡಿಗೆ ತಕ್ಕ ನಡೆಯ ಕಂಡೊಡೆ
ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವನೊಳಗಿದನಯ್ಯ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಕಂಡಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿಯುವಾತನೇ ಭಕ್ತ |
ವ್ಯದುವಚನವೇ ಸಕಲ ಜಪಂಗಳಯ್ಯ |
ವ್ಯದುವಚನವೇ ಸಕಲ ತಪಂಗಳಯ್ಯ |
ಸದುವಿನಯವೇ ಸದಾಶಿವನೊಲಮೆಯಯ್ಯ |
ಕೂಡಲ ಸಂಗಯ್ಯನಂತಲ್ಲದೊಲ್ಲನಯ್ಯ ||

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ನೂರನೋಡಿ ನೂರ ಕೇಳಿದರೇನು?
 ಆಸೆ ಹರಿಯದು, ರೋಷ ಬಿಡದು,
 ಮಜ್ಜನಕ್ಕೆರೆದು ಫಲವೇನು?
 ಮಾತಿನಂತೆ ಮನವಿಲ್ಲದ ಜಾತಿಡೊಂಬರ ನೋಡಿ
 ನಗುವ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ||

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚಬೇಡ.

—ಗಾಂಧೀಜಿ

ಮನುಷ್ಯನು ಬೆಲ್ಲದ ಕರಣಿಯಂತಿರಬೇಕು.

—ಗೃಂ

ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಹಾಯಕನು.

—ಗೃಂ

ಕೋಳಿ ಕೂಗದ ಮುನ್ನ ಏಳುವದು ನಿತ್ಯ, ದಯಾಳು ದೇವರನು
 ಭಕ್ತಿಯಿಂ ನೆನೆದರೆ ಆಳಿನಾಳಯ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ.

—ಸರ್ವಜ್ಞ

ನಾಲಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾದರೆ ನಾಡೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯದು.

—ನೀತಿ

ಸಹಕಾರದಿಂದ ಎಂಥ ಕಠಿಣವಾದ ಕೆಲಸವೂ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

-ಗೃಂ

ತುಚ್ಛಗೆ ನೀಚಗೆ ಧನವತಿ |
 ಹೆಚ್ಚಿದೊಡೇನಾತ್ಮಭೋಗಪರಹಿತಕಿಲ್ಲಂ |
 ಬಚ್ಚಲನೀರ್ ಕದಡಿಮೊಡೇಂ |
 ನಿಚ್ಚಳದಿಂ ತಿಳಿದೊಡೇನು ಚೂಡಾರತ್ನ.

ಜಾತಿ ಜಾತಿಗೆ ವೈರ! ನೀತಿ ಮೂರ್ಖಗೆ ವೈರ!
ಪಾತಕವು ವೈರ ಸುಜನರಿಗೆ! ಅರಿದವರಿಗೇತರ ವೈರ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
ಪರಸೀಡೆಯೇ ಪಾಪ! ಪರೋಪಕಾರವೇ ಪುಣ್ಯ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ನಾವು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು
ಅವುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವುದೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜಾಣತನವೆನಿಸಿ.

—ಆಂಗ್ಲ ಗಾದೆ

ಸ್ಥಾನಮಾನವರಿತು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಗೆಳೆತನ ಮಾಡು.

—ಸುಭಾಷಿತ

ನುಡಿದರೆ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತಿರಬೇಕು,
ನುಡಿದರೆ ಮಾಣಿಕ್ಯದ ದೀಪ್ತಿಯಂತಿರಬೇಕು,
ನುಡಿದರೆ ಸ್ವಟಿಕದ ಸಲಾಕೆಯಂತಿರಬೇಕು,
ನುಡಿದರೆ ಲಿಂಗ ಮೆಚ್ಚಿ ಅಹುದೆನಬೇಕು,
ನುಡಿಯೊಳಗಾಗ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ
ನೆಂತೊಲಿಯುವನಯ್ಯ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವದೇವುದಯ್ಯಾ?
ದಯವೇ ಬೇಕು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ,
ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯಾ.
ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯ ನಂತಲ್ಲದೊಲ್ಲನಯ್ಯಾ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಕಲೆಗಳಿಲ್ಲದ ಮಾನವ
ಕೋಡುಗಳಿಲ್ಲದ ಪಶುವಿದ್ದಂತೆ.

—ಸುಭಾಷಿತ

ಕೊಲುವವನೇಮಾದಿಗ, ಹೊಲಸುತಿಂಬುವವನೇ ಹೊಲೆಯ!
ಕುಲವೇನೋ, ಅವಂದಿರಕ್ಕಲವೇನೋ?
ಸಕಲಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸನೇ ಬಯಸುವ
ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರೇ ಕುಲಜರು.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ.
ದೇವನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಂಜುತ್ತೇನೆ.
ಯಾರನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸೆನು.
ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ತಲೆಬಾಗೆನು.
ಸತ್ಯದಿಂದ ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತೇನೆ.
ಅಸತ್ಯ ಬೇರುಸಹಿತ ಕಿತ್ತೊಗೆಯಲು ಹೋರಾಡುವಾಗ ಎಲ್ಲ
ಬವಣೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

—ಗಾಂಧೀಸೂತ್ರದಿಂದ

ನಿನ್ನ ಬಾಂದಳದಂತೆ ನನ್ನ ಮನವಿರಲಿ
ನಿನ್ನ ಸಾಗರದಂತೆ ನನ್ನ ಎಡೆಯಿರಲಿ.

—ಕುವೆಂಪು

ಅಪ್ಪನು ನಮ್ಮ ಮಾದರಚನ್ನಯ್ಯ,
ಬೊಪ್ಪನು ನಮ್ಮ ಡೋಹರಕಕ್ಕಯ್ಯ,
ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ ನೆಮ್ಮಯ್ಯ ಕಾಣಯ್ಯ,
ಅಣ್ಣನು ನಮ್ಮ ಕೆನ್ನರ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ,
ಎನ್ನನೇತಕ್ಕರಿಯಿರಿ ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯ?

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ತಪ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡತಪ್ಪೆಂದರೆ ಯಾರೊಬ್ಬರದೂ
ಅರಿವಿಲ್ಲದಿರುವದು.

---ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ದೇವರೆಂದು ಉಬ್ಬಿ ಮಾತನಾಡಬೇಡ,
ಒಬ್ಬನೇ ಕಾಣೆರೋ, ಇಬ್ಬರೆಂಬುದು ಹುಸಿನೋಡ!
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲವೆಂದಿತ್ತುವೇದ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಕೆರೆ ಹಳ್ಳ ಬಾವಿಗಳು ಮೈದೆಗೆದರೆ
ಗೊಳ್ಳೆ ಗೊರಜೆ ಚಿಪ್ಪುಗಳು ಕಾಣಬಹುದು;
ವಾರಿಧಿ ಮೈದೆಗೆದರೆ ರತ್ನಗಳು ಕಾಣಬಹುದು!
ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರು ಮನದರೆದು ಮಾತನಾಡಿ ದರೆ
ಲಿಂಗವೇ ಕಾಣಬಹುದು.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಲಾಭದಾಸೆಯೇ ಪಾಪಕೂಪದ ಸೋಪಾನ.

—ಗಾಡೆ

ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮರೆ, ಅದರೆ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ.

—ಗಾಂಧಿ

ಮಾತೃ ದೇವೋ ಭವ.

—ಮಹಾಭಾರತ

ಅಸೂಯೆಯು ಅಶಕ್ತತೆಯ ದ್ಯೋತಕವು.

—ಸುಭಾಷಿತ

ನೊದಲೇ ಮುಕುಟ ನೇಲೆ ಮದ್ಯದ ಮದ
ಮಿದುಳು ಹಿಡಿದಿರಲು ವೃಷ್ಟಿಕ,
ತುದಿಯಕಾಲನು ಕಚ್ಚಿದರೆ ಕುಣಿದಾಡುವಂದದಲಿ,
ಅಧಿಕ ಧನ ಸಂಪತ್ತು ಯೌವನ,
ನೊದಗಿರಲು ವನಿತಾದಿ ವಿಷಯಾ
ಸ್ವದ ನೆನೆಸಿ ನಿಜವರಿಯದವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವೆಲ್ಲೆಂದ||

—ಅನುಭವ

ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ನಾಳಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಡುವ ಬಂಡವಾಳ.

—ಗೃಂ

ಬಿಸಲೊಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಮೊಸಳೆಯ!
ನಸುವಳಿಯದ ಹಾಗೆ ನೀರೊಳು ತಂದುಬಿಡಲಾ||
ಮೊಸಳೆ ಮರುಳವನ ನುಂಗಿತು.
ಸಿಸುಣಂಗುಪಕಾರ ಮಾಡೆ ತಪ್ಪದು ಕೇಡು||

ನುಣ್ಣದಲೆಗರೂರಲ್ಲಿ ಹೂಕೊಂಬರಾರುಂಟು?
ಮಂದಾತ್ಮರಿರುವ ಕಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರಹೇಳಿದರೆ ಕೊಂದಾರು ನಿನ್ನ ಸರ್ವಜ್ಞ
—ಸರ್ವಜ್ಞ

ತನುಮನ ಬಳಲದೆ ಉದ್ದಂಡ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ
ಧನವಗಳಿಸಿ ದಾಸೋಹವಮಾಡಿ ಭಕ್ತರಾದೆವೆಂಬವರ
ಮುಖವ ತೋರದಿರಯ್ಯೆ ಎನಗೆ, ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಧನತೋರ.
ಅವ ಪಾಪಿ ಕೋಪಿ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟ. ಅವನ ಕಾಯಕವ ವಿಚಾರಿಸದೆ
ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಮಾಡುವ
ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಏಳನೆಯ ಪಾತಕ ಇಂತಪ್ಪಗುರುಶಿಷ್ಯ ಜಂಗಮರ
ಬಾಳುವೆ ಹುಲಿಕಸಿಲೆಯ ತಿಂದು ಮಿಕ್ಕದ ನರಿ ತಿಂದಂತಾಯಿತು
ಕಾಣಾ ಕೂಡಲ ಚನ್ನಸಂಗಮದೇವಾ.

-ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಶಿವನೇ ದೈವ ಕೊಲ್ಲದಿರ್ಪುದೇ ಧರ್ಮ. ಅಧರ್ಮದಿಂದ
ಬಂದುದ ಒಲ್ಲದಿಷ್ಟುದೇ ನೇಮ. ಇದು ಸತ್ಯ ಶಿವಬಲ್ಲ ಶಿವನಾಣೆ
ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಿಪ್ರಿಯ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾ.

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅಂಧಾನುಕರಣೆ
ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಆನಂದವಿದೆ ಹೆಮ್ಮೆಇದೆ.

—ಸರದಾರ ಪಟೇಲ

ಆನು ಮಾಡಿಹ ತಪ್ಪನೆಡಿಸಿಹನೆಂದರೆ ಗಣನೆಯಿಲ್ಲ
 ಅಡಿಹತ್ತುವೆ, ಮಾಡಿಹತ್ತುವೆ, ನೋಡಿಹತ್ತುವೆ, ಕೂಡಿಹತ್ತುವೆ,
 ಎನ್ನತಪ್ಪನೊಪ್ಪಿಕೊಂಬುದಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ತರಲಾಗದು
 ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಅನ್ನದಾನಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನು ದಾನಗಳಿಲ್ಲ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಮೇಲು ಇನ್ನಿಲ್ಲ
 ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನ್ನವೇ ಮೇಲು ಸರ್ವಜ್ಞ.

—ಸರ್ವಜ್ಞ

ಅದೇವ ಈದೇವ ಮಹಾದೇವನೆನಬೇಡ ಅದೇವ ದೇವ
 ತ್ರಿಭುವನ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಾದವನೇ ಸರ್ವಜ್ಞ.

ಒಳ್ಳೆಯವನಿರದೂರು ಕಳ್ಳನಾ ಸಂಗವು ಸುಳ್ಳನಾ ಮಾತು
 ಇವು ಮೂರು ಕೆಸರೊಳಿಹ ಮುಳ್ಳತುಳಿದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ.

—ಸರ್ವಜ್ಞ

ಮೂರ್ಖರ ಸಂತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಣನೆನಿಸಲೆಳಿಸುವನೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ
 ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೂರ್ಖನೆನಿಸುವನು.

—ಗೃಂ

ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲು ಆವ್ಯಕ್ತತೆ, ಮರಣದ ನಂತರ ಆವ್ಯಕ್ತತೆ
 ಅದಕ್ಕೆ ಶೋಕವೇಕೆ.

—ಸುಭಾಷಿತ

ದೀಪದೆಡೆ ಮುತ್ತುವ ಪತಂಗಗಳಂತೆ ನೆರೆಯುವರು
 ಅಪ್ಪೇಷ್ಟರು ಹಣವಿದ್ದಡೆ, ಸರಿಯುವರು ಮೈಲಾಚಿಗೆ ಕೈಗೆ
 ಭಿಕ್ಷುಪಾತ್ರೆ ಬಂದೆಡೆ.

—ಸತ್ಯದರ್ಶನ

ಅಂಜುಬುರುಕರು ಮರಣ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಲ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ.

—ಶೇಕ್ಸ್ ಪಿಯರ

ಇತರರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹೋದ್ರೇಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕಸುವು
ಸದಾಚಾರ ಸಚ್ಛೀಲಗಳಲ್ಲಿದೆ.

—ಸ್ಮಾಯಿಲ್ಸ್

ದೇವನೊಬ್ಬ ನಾನು ಹಲವು.

--ಗ್ಯಂ

ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವಾವುದಯ್ಯ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಯಾರು ತಾವೇ ಜಾಣರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರೋ
ಅವರಂಥ ಮಹಾಮೂರ್ಖರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

—ಸುಭಾಷಿತ

ಆಯ್ಯಾ ಎಂದಡೆ ಸ್ವರ್ಗ, ಎಲವೋ ಎಂದಡೆ ನರಕ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಗುರಿ ಮುಟ್ಟುವವರೆಗೆ ನಿಲ್ಲಬೇಡ.

—ಉಪನಿಷತ್

ಸ್ವಗೃಹೇ ಪೂಜ್ಯತೇ ಮೂರ್ಖಃ | ಸ್ವಗ್ರಾಮೇ ಪೂಜ್ಯತೇ ಪ್ರಭುಃ ||
ಸ್ವದೇಶೇ ಪೂಜ್ಯತೇ ರಾಜಾ | ವಿಧ್ವಾನ್ ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜ್ಯತೇ ||೧||

—ಸುಭಾಷಿತ

ಗುರು ಹಿರಿಯರ ಮಾನ ಕಾಯಬೇಕು.

—ಗಾಡೆ

ಒಬ್ಬರ ಮನವನೋಯಿಸಿ ಒಬ್ಬರ ಮನೆಯ ಘಾತವ ಮಾಡಿ
ಗಂಗೆಯ ಮುಳುಗಿದರೆ ಆಗುವದೇನಯ್ಯ, ಚಂದ್ರನು ಗಂಗೆಯ
ತಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೇನು? ಕಳಂಕ ಬಿಡದಾಯಿತ್ತು. ಇದು ಕಾರಣ
ಒಬ್ಬರ ಮನೆಯ ಘಾತವ ಮಾಡದವನೇ ಪರಮಪಾವನನು
ನೋಡಾ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

ನೋಂದ ನೋವ ನೋಯದವನೆತ್ತ ಬಲ್ಲ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಮನವರಿತು ಮಾತಾಡು, ಗುಣವರಿತು ಗೆಳೆತನ ಮಾಡು.

—ಗೃಂ

ತನುವ ಬೇಡಿದಡೀವೆ, ಮನವ ಬೇಡಿದಡೀವೆ,
ಧನವ ಬೇಡಿದಡೀವೆ, ಬೇಡು ಬೇಡೆಲೆಹಂದೇ!
ಕಣ್ಣು ಬೇಡಿದಡೀವೆ, ತಲೆಯ ಬೇಡಿದಡೀವೆ,
ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ ನಿಮಗಿತ್ತು ಶುದ್ಧನಾಗಿವೆ
ನಿಮ್ಮ ಪುರಾತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥವು ಲಾಭದಾಯಕವಾದುದು; ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅಚರಿಸಿ
ತೋರಿಸುವ ತಾಳ್ಮೆಯು ಜನರಲ್ಲಿ ಬೇಕು.

—ವಿವೇಕಾನಂದ

ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠುರಿ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಪರನು ನಾನಲ್ಲ,
ಲೋಕ ವಿರೋಧಿ ಶರಣನಾರಿಗಂಜುವನಲ್ಲ,
ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವರ ರಾಜತೇಜದಲ್ಲಪ್ಪನಾಗಿ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಧೈರ್ಯಂ ಸರ್ವತ್ರ ಸಾಧನಂ.

—ಗಾಡೆ

ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧುಗಳ ಸೆಣಸೆಂದು ಹೇಳುವೀ,
ಹೊಲೆ ಜನಕೆ ಧರ್ಮವೇ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ.

—ಜ. ಎಂ. ಆಕಬರಾಲಿ

ಆನ್ಯರಿಂದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ನಾವಾಗಿ ಆಪೇಕ್ಷಿಸಬಾರದು;
ಆಹಿತೆಯಿದ್ದರೆ ಅಯಾಚಿತವಾಗಿ ಬರುವದು.

—ವಿವೇಕಾನಂದ

ನೀನು ಒಳ್ಳೆಯವನಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯತನದಿಂದ
ಕಾಣುವರು.

—ಗೃಂ

ಎಲ್ಲವೂ ದೇವರನ್ನೇ ಆವಲಂಬಿಸಿರುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು.
ಎಲ್ಲವೂ ಮಾನವನನ್ನೇ ಆವಲಂಬಿಸಿರುವಂತೆ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತನಾಗು.

—ಕಾರ್ಡಿನಲ್ ಸ್ಪೆಲ್ಮನ್

ಹಿಂದುನದು ಆಗಿಹೋಗಿದೆ; ಮುಂದಿನದು ಅನಿಶ್ಚಿತವಿದೆ;
ಕಾರಣ ಸದ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸು.

—ಸುಭಾಷಿತ

ದೇಶಸೇವೆಯೇ ಈಶಸೇವೆ.

—ಗಾದೆ

ಏನಿದ್ದೂ ಡೇನು ನಿಜಬೋಧೆಯೊಂದಿಲ್ಲದೊಡೆ
ಕಾನನದ ಬೆಳದಿಂಗಳಂತೆ ನಿಷ್ಫಲವು.

—ಅನುಭವಾಮೃತ

ಮುತ್ತಿಗಿಂತ ಹೊತ್ತು ಉತ್ತಮ.

ಮುಂದೆ ನೀವು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ವಂದಿತರಾಗಬೇಕಾದರೆ
ಇಂದು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ.

—ಗೃಂ

ಆಸಮಾನರೊಡನಾಟವು ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ದುಃಖದಲ್ಲ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವದು.

—ಗೋಥೆ

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೋ.

—ಗೃಂ

ವಿದ್ಯಾ ವಿಹೀನಃ ಪಶುಃ

—ಸುಭಾಷಿತ

ಉಳ್ಳವರು ಕೊಡದಿದ್ದರೂ ಕೊಡುವವರನ್ನು ಉಳ್ಳವರನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡು ದೇವ.

—ಗೃಂ

ಶರೀರ ರಕ್ಷತೋ ಧನಃ

—ಸುನಸ್ಕೃತಿ

ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕಷ್ಟವು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು.

—ಗೃಂ

ಮಣ ಮಾತಿಗಿಂತಲೂ ಅಣುಕೃತಿ ಮೇಲು.

—ಗಾದೆ

ಬರಲಿರುವುದೆಲ್ಲವೂ ಬರಲಿ, ಎದುರಿಸುವ ಎದೆಯೊಂದಿರಲಿ,
ಮೇಲ್ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯೊಂದಿರಲಿ, ಎನಗಿನ್ನಾರ ಅಂಜಿಕೆ ದೇವ.

—ಗೃಂ

ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮೋಸಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೆ
ಕೊನೆಗೆ ತಾವೇ ಮೋಸಕ್ಕೆ ಬಲಿಬಿದ್ದು ದೊಡ್ಡ ಹಾನಿಗೆ
ಗುರಿಯಾಗುವರು.

ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮವನ್ನಷ್ಟು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡು,
ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು.

—ಗೃಂ

ಎನ್ನವರೊಲಿದು ಹೊನ್ನ ಶೂಲದಲ್ಲಕ್ಕಿದರೆಲ್ಲ ಹೊಗಳಿ ಹೊಗಳಿ!
ಎನ್ನ ಹೊಗಳತಿ ಎನ್ನ ನಿಮ್ಮೆಯೊಂಡಿತ್ತಲ್ಲಾ!
ಆಯ್ಯಾ, ನಿಮ್ಮ ಮನ್ನಣೆಯೇ ಮನೆದಲಗಾಗಿತ್ತಲ್ಲಾ!
ಅಯ್ಯೋ! ನೊಂದೆನು, ಸೈರಿಸಲಾರೆನು;
ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ, ನೀನೆನ್ನಗೊಳ್ಳಿದನಾದರೆ
ಎನ್ನ ಹೊಗಳತೆಗಡ್ಡ ಬಾರಾಧರ್ವಿಂ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಧರ್ಮವೇ ಜಯ, ಕರ್ಮವೇ ಲಯ.

ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ನಮ್ಮ ಮನೆ ಕತ್ತಲು.

—ಬೇಂದ್ರೆ

ಒಕ್ಕು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕು.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಾಪವೇ ಪಾಸವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬಲ್ಲದು.

—ಗೃಂ

ಎನ್ನ ಕಾಯುವ ದಂಡಿಗಿಯ ಮಾಡಯ್ಯಾ,

ಎನ್ನ ಸಿರವ ನೋರಿಯ ಮಾಡಯ್ಯಾ,

ಎನ್ನ ನರವ ತಂತಿಯ ಮಾಡಯ್ಯಾ,

ಎನ್ನ ಬೆರಳ ಕಡ್ಡಿಯ ಮಾಡಯ್ಯಾ,

ಬತ್ತೀಸ ರಾಗವ ಮಾಡಯ್ಯಾ ಉದರಲೋತ್ತಿ ಬಾರಿಸು

ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಹನೆಯೇ ಭೂಷಣ.

ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಲಜ್ಜೆಯೇ ಭೂಷಣ.

—ಗೃಂ

ಸಗ್ಗವು ಮಾನವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಲಿದಿತ್ತ ಒಂದು ವರ,

ಪ್ರಸಾದವೆಂದರೆ ಅನುಕಂಪ, ಅಥವಾ ದಯೆಯೆಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣ

ಇದೇ ಸರ್ವಧರ್ಮದ ಮೂಲ.

—ಸುಭಾಷಿತ

ಪ್ರೇಮವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ,

ಸತ್ಯ ಪ್ರೇಮಗಳೇ ಸತಿಪತಿಯರ ಜೀವನದ ಒಳಗುಟ್ಟು.

—ಗೃಂ

ನಿತ್ಯ ನಿಂದೆಗೆಟ್ಟರೆ ಸೋಮಾಂತನವೂ ಉಂಟಾಗುವದು,
ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯವೂ ಕೆಡುವದು.

—ಗೃಂ

ಕಾಲಕೆಳಗಿನ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ರೇಳೆಂದು ಕಡೆಗಣಿಸಬೇಡ.

—ನೀತಿ

ಹೆಗ್ಗಣ ಹತ್ತಿದ ಮನೆ, ಮದ್ಯದ ಚಟ ಹತ್ತಿದ ಮಾನವ,
ಗೆದ್ದಲಿ ಹತ್ತಿದ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಇವು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನಾಶವೊಂದುತ್ತವೆ.

—ಗೃಂ

ಚಿಂತಾಯಾಶ್ಚ ಚಿಂತಾಯಾಶ್ಚ ಬಿಂದುಮಾತ್ರಂ ವಿಶಿಷ್ಯತೆ,
ಚಿಂತಾದಹತಿ ನಿರ್ಜೀವಂ ಚಿಂತಾದಹತಿ ಜೀವಿತಂ.

—ಸುಭಾಷಿತ

ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂಬುವನು ಗರ್ವದಿಂದಾದವನೇ?
ಸರ್ವರೊಳೊಂದೊಂದು ನುಡಿಗಲಿತು ವಿದ್ಯದ
ಸರ್ವತನೇ ಆದ ಸರ್ವಜ್ಞ.

—ಸರ್ವಜ್ಞ

ಬಾಳೆಗೊಂದೇ ಫಲ, ಬಾಳುಳ್ಳವರಿಗೆ ಒಂದೇ ಮಾತು.

—ಗಾಜೆ

ಹಲವು ಕಾಲ ದಾವತಿಗೊಂಡು ಒಟ್ಟಿದ
ಹಿರಿಯೊಂದು ಮಿಡಿಕಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತೆ
ಸತಿಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿವು ಶರಣ ಭಕ್ತಿ ಒಂದು ನಾಯತನದಿಂದ
ಕೆಡುವರು; ಸ್ವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಸಿತನಧನವ ಆಧರ್ಮದಲಿ
ಕೆಡಿಸುವ ಸುತನಂತೆ ತಿವನ ಸೊಮ್ಮು ಶಿವಂಗಿ ಮಾಡದೆ,
ಅನ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದರೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತಿ ತನ್ನ ಕೆಡಿಸುವದು
ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಮುಂದಿನ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದು ಗಿಡನೆಡಿರಿ.

—ಗಾವೆ

ಹರಿವ ಹಾವಿಗಂಜೆ, ಉರಿಯ ನಾಲಿಗೆಗಂಜೆ,
ಸುರಗಿಯ ವೊನೆಗಂಜೆ! ಒಂದಕ್ಕಂಜುವೆ, ಒಂದಕ್ಕಳಕುವೆ,
ಪರಸ್ತ್ರೀ, ಪರಧನವೆಂಬೇ ಜೂಬಿಗಂಜುವೆ!
ಮುನ್ನಂಜದ ರಾವಣನೇ ವಿಧಿಯಾದ! ಅಂಜುವೆನಯ್ಯಾ
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಯಾವನು ಎರಡನೇಯವರ ಒಂದು ಗೇಣು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೂಡ
ಬಲುವೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಹರಣ ಮಾಡುವನೋ
ದೇವರು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಳಯ: ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ದಬ್ಬುವನು.

—ಮ. ಪೈಗಂಬರ

ನಿನ್ನ ಕಡುವೈರಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ನಿನ್ನ
ಅಂತರಂಗವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಪರಿಕ್ಷೆ ನಡೆಯಿಸಿಕೋ.

ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಡಕು ಹುಟ್ಟಿಸುವವನು
ಅತಿ ನೀಚನು.

—ಮ. ಪೈಗಂಬರ

ತಾಳಿದವನು ಬಾಳುವನು.

—ಗಾವೆ

ದೇವರು ಯಾರನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವನೋ ಅವನು
ತನ್ನ ಪುಜೆಗಳ ಹಿತದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಪೂರೈಸಬೇಕು; ಹೀಗೆಮಾಡದೆ
ಯೋದಲ್ಲಿ ಅಂಥವನಿಗೆ ದೇವರು ಸ್ವರ್ಗದ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಕೂಡ
ಹತ್ತಗೊಡಲಾರನು.

—ಮ. ಪೈಗಂಬರ

ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಳಿಯುವದು ಕರಿಯ ನಾಗರ ಹೆಡೆಯನ್ನು
ತುಳಿದಷ್ಟೇ ಅಪಾಯಕಾರಕವು.

—ಗೃಂ

ಮಾತು ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಜಗಳವಿಲ್ಲ; ಊಟ ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ರೋಗವಿಲ್ಲ.

—ಗಾಡೆ

ಒದರುತ್ತ ಹೋದರೆ ರಾಗ ಬರುತ್ತದೆ; ಉಗುಳುತ್ತ ಹೋದರೆ
ರೋಗ ಬರುತ್ತದೆ.

—ಗೃಂ

ಜೀವಿಗಳ ಮನನೋಯಿಸುವದೇ ಹಿಂಸೆ; ಅದುದರಿಂದ ಅಹಿಂಸೆ
ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ಪರರಿಗೆ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಡ.

—ಗಾಂಧಿ

ಮರ್ತ್ಯವೆಂಬುದು ಕರ್ತಾರನ ಕಮ್ಮಟವಯ್ಯಾ, ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲದವನು
ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲನಯ್ಯಾ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಸಾಲವಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯ ಸಾವಿರಾನೆಗಳ ಒಡೆಯ, ಸಾಲವಿರುವವನು
ತೊತ್ತಿಗನು; ಲೋಕದೊಳು ಸಾಲವೇ ಶೂಲ ಸರ್ವಜ್ಞ.

—ಸರ್ವಜ್ಞ

ನಿಮ್ಮ ಗುರಿಯು ಸಮಾನವಿರಲಿ, ಭಾವ ಸಮಾನವಿರಲಿ,
ಬುದ್ಧಿಯು ಸಮಾನವಿರಲಿ ಅಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಹಜೀವನವು
ಸುಖಮಯವಾಗುವದು.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಸುಳ್ಳನಾಡಲುಬೇಡ, ಜನರೊಳು ಕಳ್ಳನೆನಿಸಲುಬೇಡ,
ನೀ ಮೈಗಳ್ಳನಾಗಲುಬೇಡ ಗುರು ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ನುಡಿಗೆ.

—ನೈತಿಕೋಕ್ತಿ

ಸರಿಜನರೊಳು ತಾನು ಸಾಧಿಸಿಕಲಿಯದೆ ನಿಲ್ಲಬಾರದು, ಪರರನು
ನೋಯಿಸಿ ಪಾತಕಕೆ ತಾ ಗುರಿಯಾಗಿ ಬೀಳಬಾರದು.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ವಿನಾಶ ಕಾಲೇ ವಿಸರೀತ ಬುದ್ಧಿ

—ನೀತಿ

ಕೊಲ್ಲೆನಯ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳ, ಮೆಲ್ಲೆನಯ್ಯ ಬಾಯಿಚ್ಚೈ,
ಒಲ್ಲೆನಯ್ಯ ಪರಸತಿಯರ ಸಂಗವ! ಬಲ್ಲೆನಯ್ಯ ಮುಂದೆ
ತೊಡಕುಂಟೆಂಬುದ! ಬಳ್ಳದ ಬಾಯಂತೆ ಒಂದೇ ಮನವ ಮಾಡಿ
ನಿಲ್ಲೆಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಯ್ಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಮಿಂಚಿ ಹೋದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಫಲವಿಲ್ಲ.

—ಗಾದ

ಮಿತವ್ಯಯವು ಆದಾಯದ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ.

—ನೀತಿ

ಯಥಾ ಪ್ರಜಾ ತಥಾ ಪ್ರಭುತ್ವ.

—ರಾಜನೀತಿ

ಅಸಿತ ಗಿರಿಸಮಂ ಶ್ಯಾತ ಕಜ್ರಲಂ ಸಿಂಧುಪಾತ್ರೈ|
ಸುರತರುವಸರ ಶಾಖಾಲೇಖಿನಿ ಪತ್ರಮುರ್ವಿ|
ಅಖಿತಿಯದಿ ಗೃಹೀತ್ವಾಶಾರದಾ ಸರ್ವಕಾಲಂ|
ತದಪಿತವ ಗುಣಾನಾಂ ಈಶಸಾರನ್ನಾಯತಿ||

ಉಪನಿಷತ್

ಬಡತನವು ಅಗೌರವದಾಯಕವಲ್ಲ; ಆದರೆ ಸೋಮಾರಿತನದಿಂದ
ಅಸಹನೆಯಿಂದ, ದುಂದುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ, ಅನಿವೇಕತನದಿಂದ
ಬಡತನವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿ ಕೊಳ್ಳುವದು ಮಾತ್ರ ಅಗೌರವವು.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಕರ್ತವ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ.

—ಶ್ರೀರಂಗ

ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಲಿಯದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಬಾರದು.

—ಗೃಂ

ಅಸತ್ಯ ವಾಕ್ ನುಡಿಯುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೌನಿಯಾಗುವದೇ ಲೇಸು.

—ಗಾಡೆ

ವ್ಯಾಜೀರನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸದಾ ವಿದ್ವಜ್ಜನರ ಗೃಂಥಾವಲೋಕನೆ ಮಾಡು.

—ಗೃಂ

ಚಾಡಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕೇಡನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದಂತೆ.

—ಗಾಡೆ

ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಎಣ್ಣೆಯಂತೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವದು.

—ಗೃಂ

ದೇವನೊಬ್ಬ ನಾನು ಹಲವು, ಅವನನ್ನು ಹಲವು ರೀತಿಯಿಂದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೆನೆದರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಒಲಿಯುವನು.

—ಗಾಂಧಿ

ದುಃಖಸ್ಯಾನಂತರಂ ಸುಖಂ | ಸುಖದುಃಖ ಸಮಾನೇಶ |
ಸಹಿಷ್ಣು ಪ್ರಮುದಿಷ್ಠತು.

—ಭರ್ತೃಪರಿ

ಅನ್ಯರ ಸ್ತುತಿ ನಿಂದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಸತ್ಕೃಪದಲ್ಲಿದ್ದ
ಸಾಗುವವನೇ ಧೀರ! ದೊಡ್ಡಿಸ್ತಿಕೆಯ ಮೋಹದಿಂದ
ದೂರಾಗುವವನೇ ವೀರ.

—ಲಿನ್ಯುಟಾಂಗ್

ಸ್ವರ್ಗವು ತಾಯಿಯ ಪಾದದಡಿಯಲ್ಲಿದೆ.

—ನೀತಿ

ಸಗ್ಗಲೋಕ ವೃತ್ತ್ಯಲೋಕಗಳೆಂದರೆ ಯಾವವು;
ಸತ್ಯ ನುಡಿಯುವದೇ ಸಗ್ಗಲೋಕ, ಮಿತ್ಯ ನುಡಿಯುವದೇ
ವೃತ್ತ್ಯಲೋಕ ಕಾಣಯ್ಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ನಾಲಿಗೆಯ ಕಟ್ಟಿದವನು ಕಾಲನಿಗೆ ಮಾರನಹ, ನಾಲಿಗೆಯ
ರುಚಿಯ ಮೇಲಾಡುತ್ತಿರುವವನ ಕಾಲ ಹತ್ತಿರವು ಸರ್ವಜ್ಞ.

—ಸರ್ವಜ್ಞ

ಜಗಕೆ ಬಲ್ಲಿದ ನೀನು ನಿನಗೆ ಬಲ್ಲಿದ ನಾನು.

ನಿನಗೆ ವೀರನಪ್ಪೆ ನಿಮ್ಮ ಶರಣರಿಗೆ ವಧುವಪ್ಪೆ.

ಭೂತವಲಿಮು ಆತ್ಮನ ಸೋಂಕಿದ ಬಳಕ ಭೂತದ ಗುಣವಲ್ಲದೆ
ಆತ್ಮನ ಗುಣವುಂಟೆ?

ಬೇವಿನಹಣ್ಣು ಕಾಗೆಗೆ ಇನಿದಲ್ಲದೆ ಕೋಗಲೆಗೆ ಮೆಲ್ಲಲು ಬಾರದು.

ಬೆಲೆವೆಣ್ಣಿನಂತೆ ಸೂಕೆತನುಮುಟ್ಟಿ ಅಪ್ಪುವುಳ್ಳಲ್ಲದೆ
ಮನಮುಟ್ಟಿ ಅಪ್ಪಳು.

ಆಚಾರವೇ ಸ್ವರ್ಗ, ಅನಾಚಾರವೇ ನರಕ.

ಕುಲವೊಂದೇ ತನ್ನ ತಾನರಿದಂಗೆ; ಫಲವೊಂದೇ
ಷಡುದರ್ಶನ ಮುಕ್ತಿಗೆ.

ಹುತ್ತಿಗೆ ಏಸುಬಾಯಾದಡೇನು? ಸರ್ವವಿಪ್ಪುದು ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನ.

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಆಲಸಿವುಳ್ಳವನಿಗೆ ಕಲಸಂಬಲಿಯಿಲ್ಲ, ಆಲಸಿಯ ತೊರೆದವಗೆ
ಬೇರಿಂದ ಹಲಸು ಕಾತಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ

—ಸರ್ವಜ್ಞ

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡರೂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ
ವಾಶ್ವಾತ್ತಾವಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬಹುದು.

—ನೀತಿ

ಕಾಡುವದು ಕೇಡಿಗಲ್ಲ, ಬೇಡುವದು ಕೇಡಿಗಲ್ಲ,
ಕಾಡುವದು ಬೇಡುವುದಕೆ ಬೇಡವೇನಬೇಡ.

—ಗೃಂ

ಜ್ಞಾನವೇ ಧನವು.

ಆನುಕರಣವು ಅವಶ್ಯವಾದದ್ದು, ಆದರೆ ಆದರ
ಆನಾದರಗಳನ್ನು ಆನುಲಕ್ಷಿಸು.

—ಗೃಂ

ಉದ್ಯೋಗವೇ ಬಂಧು, ಆಲಸ್ಯವೇ ಶತ್ರು.

—ಗಾಪೆ

ಮುಂದೆ ಭಲಾಯಂದು, ಹಿಂದೆನಿಂದಿಪರನು ಕೂಡಬಾರದು.

—ಕನಕದಾಸ

ಬೆಳಗಿನೊಳು ಬೇಗೆದ್ದು ಮುಖವನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳೆ ನೀನು
ಪ್ರತಿದಿನ ಜಳಕ ಮಾಡುತ್ತುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲೆ ಮಡಿಯ ಬಟ್ಟೆಗಳ;
ಆಕಶಿಗೆಟ್ಟುಣಬೇಡ ಚಳಿಮಳೆಯೊಳಗೆ ಬರಿಮೈಯಿಂದ ತಿರುಗುವ
ದೆಳೆಮಗುವೆ ತರವಲ್ಲ ಬೇನೆಯು ಬಂದು ಸೇರುವದು.

ಶುಭಂ ಭ್ರೂಯಾತ್, ಸತ್ಯಂ ಭ್ರೂಯಾತ್,
ನಭ್ರೂಯಾತ್ ಅಸತ್ಯಮಪ್ರಿಯಂ.

—ಗೀತಾ

ಆದರಿಲ್ಲದ ಅನ್ನ ಅವೃತಾನ್ ವಾದರೇನು, ವಾದಿಸುವ
ಸತಿ ಸುತ ಸಹೋದರರಿದ್ದು ಫಲವೇನು.

—ಸುಭಾಷಿತ

ಗಯಾವಲ್ಲ ಸಿರ್ ಹಾಥ ಲೌಟಿ ಆತಾನಹಿ.

—ಗೃಂ

ಹೈದಯವನ್ನು ಕಶ್ಮಲದಿಂದ ಶುದ್ಧಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಉಪನಾಸವು
ರಾನುಬಾಣದಂತಹ ಔಷಧಿಯಾಗಿದೆ.

—ಗಾಂಧಿ

ವಿಧಿಲಿಖಿತವನುಂಟೆ ತಿಳಿದವರಂ|

ಬುಧಿಯ ನಾರೀಜಿ ದಾಂಟಿದವರುಂಟಿ|

ಬುಧಜನರಿದನರಿದರು ನಡೆಯುವರಿದು ಕಾರಣಂ

ಸುಖಿಗಳಾಗಿಹರು.

—ಸುಭಾಷಿತ

ಮರಣಾನಂತರವೇ ಮಾನವನ ನಿಜವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ
ಗೊತ್ತಾಗುವದು.

—ಗಾಂಧಿ

ಕಾಕಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಪಿಕಃ ಕೃಷಃ| ಕೋಭೇದಃ ಕಾಕಯೋಃ
ವಸಂತಕಾಲ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ| ಕಾಕಃ ಕಾಕಃ ಪಿಕಃ ಪಿಕಃ

—ಸುಭಾಷಿತ

ಜನಮೆಚ್ಚಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೇನುಂಟು ಲೋಕದಿ,

ಮನಮೆಚ್ಚಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದೇ ಚಂದವು.

—ಸರ್ವಭೂಷಣ

ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಆಗಲಾರವು,
ಆಗಿಲ್ಲ, ಆಗುವದೂ ಇಲ್ಲ.

—ಗಾಂಧಿ

ಆರಾರ ನೇಮಕ್ಕೆ ಸಂದಿತ್ತು, ಇಚ್ಛಾಭೋಜನಕ್ಕೆ ಕೃತ್ಯವಾಗಿತ್ತು, ಘನಮನವು ಕಂಡಯ್ಯ ಸಂಗನ ಬಸವಣ್ಣ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತ್ತು.

—ಪ್ರಭುದೇವರು

ಬಯಲು ಬತ್ತಲೆಯಾದಡೆ ಹೊದಿಸುವರಿನ್ನಾರು?
ಏರಿ ನೀರು ಕುಡಿದರೆ ಬಿಡಿಸುವರಿನ್ನಾರು? ಮಹಾಮೇರು ನಡೆದರೆ
ಪಥಕಿಂಬುಗೊಡುವವರಾರು? ಆರಿದವ ಮರೆದವನಾದಡೆ
ಆರಿಕೆಯ ಹೇಳುವವರಾರು? ನಿಮ್ಮ ನಿಜವ ನೀವೇ ಬಲ್ಲೆರಿ;
ನಾನಂಜುವೆ ನೀಕಳಂಕ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

—ಮೋ. ಮಹದೇವಿ

ಪಿತನ ನಿಜಗುಣದೆ ತೋಷಿಸಸುತನೇ ಸುತಂ.

—ಸುಭಾಷಿತ

ಗುರುವಿಗೆ ತನುಹೋಯಿತ್ತು, ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮನಹೋಯಿತ್ತು,
ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಧನಹೋಯಿತ್ತು, ಇಂತಿ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಿಸಿ
ನೀವು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದಿಹಿರೆಂಬ ಕಲ್ಲೆದೆಗೆ ನಾನಂಜುವೆ.

—ಮೋ. ಮಹದೇವಿ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತನು, ಮನ, ಧನ
ವನ್ನರ್ಪಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗು.

—ಗೃಂ

ಆಲರೋಡ ಲೋಳಮೃತವಡಗದವೋಲ್ |
ಸುಜನರೋಡಲೋಳ್ ಸುಧೆಯಡಗಹುದು ||

—ಮ. ಬಸವೇಶ್ವರ

ವಿವೇಕ ಮತ್ತು ವಿವೇಚನೆ ಇವೆರಡೂ ಮಾನವನ
ನೆಮ್ಮದಿಯ ವಜ್ರ ಕವಚಗಳು.

—ಪರಮಹಂಸ

ಮನೋ, ಮಧುಕರೋ, ಮೇಘೋ, ಮಾನಿನಿ, ಮದನೋ,
ಮರುತ್‌| ಮಾ, ಮದೋ, ಮತ್ಸ್ಯೋ, ಮರ್ಕಟೋ,
ಮಕಾರಾ ದಶಚಂಚಲಾ.

—ಸುಹಾಭಾರತ

ಆವಕಾರ್ಯವನಾದರೂ ತರಹರದಿಂ ವಿಚಾರಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕು.

—ಸುಭಾಷಿತ

ಮುಖಸ್ತುತಿ, ಪರನಿಂದೆ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಅಸ್ಪದ ಕೊಟ್ಟಿಯಾದರೆ
ಮಹಾಪಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದಿ ಜೋಕೆ?

—ನೀತಿ

ಸುಖ ದುಃಖಗಳು ಕ್ಷಣಿಕವೆಂದು ತಿಳಿ.

—ಸುಭಾಷಿತ

ಸೋಲಿಗೆ ಸೊರಗದೆ ಗೆಲವಿಗೆ ಹಿಗ್ಗದೆ
ಸೋಲು ಗೆಲವುಗಳ್ ಪುಣ್ಯವೆಶವೆಂದರಿ||

—ಗೃಂ

ಆನೆ ನೀರಾಟದೊಳು ಮೀನ ಕಂಡಂಜುವದೇ? ಹೀನ ಮನದವರ
ಬಿರುನುಡಿಗೆ ತತ್ಪದಾಜ್ಞಾನಿ ಅಂಜುವನೇ?

—ಸುಭಾಷಿತ

ತನುಜಾನುಜರೊಳು ಕೋಪವ ಹಿಡಿಯದವ ಜಾಣ.

—ನಿಜಲಿಂಗಶತಕ

ಮೃಡತಾಂ ಭಿಕ್ಷವ ಬೇಡೆನೆ, ಮುಖಜೆತಾಂ ತೋಱ್ತಾಗಳೇ
ಪಾಂಡವರಾ, ಪಿಡಿದೋಡಂ ತಿರಿದುಣ್ಣರೇ, ಖಳನಕೈಯೊಳ್
ಸಿಕ್ಕಳೆ ಸೀತೆತಾಂ||

ಸುಡುಗಾಡಿಕೈಗೆ ಭಂಟನಾಗನೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ನರರಾಪೂರ್ವದೊಳ್
ಪಡೆದಷ್ಟುಣ್ಣದೆ ವೋಪರೆ ಹರಹರಾ ಶ್ರೀಚನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ.

—ಸೋ. ಶತಕ

ಎಡರಡಸಿದೊಡೆ ವೃಡನಿನ್ನ ನೆನೆವರೋ ಎಡರಡಸಿದ ವಿಪತ್ತು
ಕಡೆಯಾಗ ಲೋಡನೆ ವೃಡ, ನಿನ್ನ ನೆಡಹಿಯಾ ಕಾಣರು
ರಾಮನಾಥಾ.

ಒಲೆಯ ಬೂದಿಯ ಬಳಿಯಲು ಬೇಡ, ಒಲೆಯಂತೆ
ಹೂಸಿಕೊಂಡಿತ್ತುದು ಹುಸಿ, ಏನುಫಲ? ಮನದಲ್ಲಿ ಲೇಸಿಲ್ಲದನ್ನಕ್ಕೆ
ಒಂದನಾಡಹೋಗಿ ಒಂಭತ್ತನ್ನಾಡುವ ಡಂಭಾಚಾರರ ನೆಚ್ಚು,
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇನಾ.

—ನು. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಆತ್ಮ ಬುದ್ಧಿ, ಸುಖಂ ಜೈವ.

ಹೊಲೆಯರ ಬಾವಿಯಲೊಂದು ಎಲುಬು ನಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಹೊಲೆ-ಹೊಲೆ
ಎಂಬುದೀಲೋಕವೆಲ್ಲಾ, ಹಲು-ವೆಲುವಿದ್ದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದ್ದು
ನುಡಿದರೆ ಅದು ಹೊಲೆಯರ ಬಾವಿಂದ ಕರಕಷ್ಟಕಾಣಾ
ರಾಮನಾಥಾ.

ವೃಕ್ಷರಕ್ಷಣೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಶಿಕ್ಷಣವಯ್ಯ
ವೃಕ್ಷರಕ್ಷಣೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರ ರಕ್ಷಣವಯ್ಯ
ವೃಕ್ಷರಕ್ಷಣೆಯೇ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಯೆಂಬುದು ಅರಿಯಯ್ಯ.
—ಗೃಂ

ದೇವರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾನೆ;
ಅದಕ್ಕಂತಲೇ ಅವನು ಅವರನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ
ನಾಡಿದ್ದಾನೆ.

—ಏಬ್ರಹಾಂ ಲಿಂಕನ್

ಹೆಣವಿರದೆ ಕುಣಿ ಮುಂದೆ! ಚಣಚಡಕೆ ಎಪೆಯೆದೆಯು
ದಿನವು ಹೊಡಕೊಂಬ ನೆಯ್ಯೂರ! ತಾಯಾರ ಹೆಣಕೆ
ಗೋಳಿಡುವ! ಮರುಳಾರ್ಯ||

—ಮರುಳಾರ್ಯ

ಸತ್ತಿಂದ ಕುಣಿಯೊಳಗೆ ಮತ್ತೆ ಕೂಡುವದೆಲ್ಲಿ? |
ಹೊತ್ತುಸಿಕ್ಕಾಗ ಮನದಾಸೆ ತೀರಿಸುವ ಗೊತ್ತಾಗ
ದೇನು ಮರುಳಾರ್ಯ||

—ಮರುಳಾರ್ಯ

ನಿಮ್ಮ ಕೇರ್ತಿ! ಅದೇ ಪರಮಾವಧಿ ಸಂಪತ್ತು.

—ಗೃಂ

ಚಣಚಣಕೆ ಅಳುತಿಹರು| ತುಣುಕು ತಿನ್ನಲು ಇರದೆ!
ಕುಣಿಯಿಂದ ಘೋರ ಕಾಣುವದು| ನೆಯ್ಯಾರ ಮನೆ
ವಸಣದಂತೆ! ಮರುಳಾರ್ಯ||

—ಮರುಳಾರ್ಯ

ನಿರ್ಗದ ಸರ್ವತೋಪರಿವರ್ತನೆ ಎಂಬುದು ಕೇವಲ-
ಕಾಂಕ್ಷೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಖಚಿತವದು; ಅದು ಆಗಿಯೇತೀರುವದು.

ಜೋತಿರ್ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಅಚಲ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಪರಿವರ್ತನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಡವೂ ಪುರುಷಸ್ವರೂಪವೂ
ಒಡ್ಡುವ ಅಡ್ಡಿಆತಂಕಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಸಮಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ
ಎದುರಿಸಿರಿ.

ಒಂದು ಹೊಸಬೆಳಕು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಯೇ
ಹೊಮ್ಮುವದು.

ಒಂದು ಹೊಸ ಜಗತ್ತು ಒಡಮೂಡಿಯೇ ಮೂಡುವದು;
ಕೊಟ್ಟ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾಗಿಯೇ ಆಗುವದು.

—ಆರವಿಂದ

ಹಣವು ಕೈಯೊಳಗಿರದೆ ಒಣ ಹೆಮ್ಮೆ ಮಾಡುವರು|
ಮಣುಕು ಚಹ ಕುಡುವ ನೆಯ್ಯಾರ ಅಣ್ಣಗಳು
ಗುಣವಂತರಲ್ಲ! ಮರುಳಾರ್ಯ|

—ಮರುಳಾರ್ಯ

ಉಣ್ಣು ಲುಡದಿರ ದೇಹ | ಮಣ್ಣು ಹಣತೆಯ ಒಳಗೆ |
 ಕಣ್ಣೀರ ಎಣ್ಣೆ ತುಂಬಿಸಿರಿ | ಬೆಳಗಿದರು
 ಕಣ್ಣುದೀಪವನೇ | ಮರುಳಾರ್ಯ ||

---ಮರುಳಾರ್ಯ

ಕಂಗಳ ಮುಂದಣ ಗೊತ್ತುಹರಿಯದು, ಕಾವ್ಯದ ಮುಂದಣ .
 ಗೊತ್ತುಹರಿಯದು, ಮಾಡಿಹೆನೆಂಬ ಮಾಟ ಕೂಟದ
 ಚಿತ್ತನಿಂದಲ್ಲದೆ ಸ್ವಸ್ಥವಿಲ್ಲ ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗವ ಕಾಣಬಾರದು
 ಆಯದಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯ.

—ಪ್ರಭು

ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನು ಕಟ್ಟುವವರು ಸೋಲಿಗೆ ಅಂಜಿದರೆ
 ಗುಲಾಮರೇ ಸರಿ.

—ಲೊವೆ ಬ

ದಾನವ ಮಾಡಿದ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಿರುಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದೆಂದರೆ
 ಕಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ನೆಕ್ಕಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ.

—ಗ್ಲಂ

ವಿಚಾರಗಳ ದಾಳಿಯಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವದೇ ನಿಜವಾದ
 ವಿಜಯ.

—ಲೆನಿನ್

ಜಗಳಗಂಟನೂ ತುಂಟನೂ ಮತ್ತು ಸೆಟೆದು ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ
 ತಿರುಗುವವನೂ ದೇವಕೋಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವನು.

—ಗ್ಲಂ

ನನ್ನ-ಸಂಶಯವನ್ನಲ್ಲ-ಶೈದ್ಧಿಯನ್ನು ಯಾವದು ಹೆಚ್ಚು
 ಮಾಡುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ನಿಜವಾದ ವಿಜ್ಞಾನ.

—ಸಿ. ವಿ. ರಾಮನ್

ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಡಿಯಬೇಕೆನ್ನುವುದಾದರೆ ಬಡಿ;
 ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇನೂ ಅಡ್ಡಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಾನು
 ಏನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮೊದಲು ಕೇಳು.
 --ಗ್ರೀಕರಿಂದ

ಸಶಕ್ತರಿಂದಲೇ ಅಹಿಂಸೆಯು ಸಾಧ್ಯ.
 --ಗಾಂಧಿ

ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯನು ನೀರಿನಂತೆ ಇರುತ್ತಾನೆ.
 --ಬೀನೀಗಾಡ್

ಕಡಲಿ ನಾಳವು ಹಿರಿದು ಕಡಲಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲು
 ಮನಸಿನಾಳ!
 --ಕುವೆಂಪು

ಕೆಂಪಿನದಾಸಾಳ ಕೆಂಪುಂಟು ಕಂಪಿಲ್ಲ;
 ಕೆಂಪಿನವರಲ್ಲಿ ಗುಣವಿಲ್ಲದೊಡೆ ಕೆಂಪಿದರ್ವೇನು? ಸರ್ವಜ್ಞ.
 --ಸರ್ವಜ್ಞ

ರವಿಯಾಕಾಶಕೆ ಭೂಷಣಂ ರಜನಿಗಂ ಚಂದ್ರಂ ಮಹಾಭೂಷಣಂ|
 ಕುವರಂ ವಂಶಕೆ ಭೂಷಣಂ ಸರಸಿಗಂಬೋಜಾತಗಳ್ ಭೂಷಣಂ||
 ಹವಿಯುಜ್ಞಾಳಿಗೆ ಭೂಷಣಂ ಸತಿಗೆ ಪಾತಿವೃತ್ಯವೇ ಭೂಷಣಂ|
 ಕವಿಯಾಸ್ಥಾನಕೆ ಭೂಷಣಂ ಹರ ಹರಾ ಶ್ರೀಚನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ||

ಬರೆ ಕಂಡುಕರೆಯದನ, ಬರೆಕುಳ್ಳರೆನ್ನದನ ಸರಸಪಜ್ಜನಿಗೆ
 ಇಲ್ಲದ ಸಖ್ಯವ ಬೆರಸಲೇ ಬೇಡ, ಸರ್ವಜ್ಞ.
 --ಸರ್ವಜ್ಞ

ನಾಹಂ ಕಾಕೋ ಹತೋ ರಾಜನ್|
 ಹಂಸೋ ಹಂ ಪವಿತ್ರ ಜಲೇ|
 ನೀಜ ಸಂಗಪ್ರಸಾದೇನ ಜನ್ಮಜಾತಂ ನಿರರ್ಥಕಂ||
 --ಸುಭಾಷಿತ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಅವಲಂಬನಾಪದ ಗುಣಗಳು

ತಿಸ್ತು	ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸು	ಸಮಯನಿಷ್ಠತೆ
ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನ	ನಿಜವಾದ ಗುರುಭಕ್ತಿ	ಕರ್ತವ್ಯ ದಕ್ಷತೆ
ಆಜ್ಞಾಧಾರಕತ್ವ	ಉರಸ್ವರ ಸಹಕಾರ ವ್ರೇಮ	ಮೇಲು ಬುದ್ಧಿ
ಆಚ್ಛುಕಟ್ಟುತನ	ಸ್ವಚ್ಛತೆ	

—ಗೃಂ

ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರೊಡಲು ಭಾಸುವಿನಂತಕ್ಕು,
ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನ ಬರಿಯೊಡಲು ಹಾಳೂರ ಶ್ವಾನನಂತಕ್ಕು ಸ್ವಚ್ಛ.
—ಸರ್ವಜ್ಞ

ನಿನ್ನ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಧೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸು.
—ಗಾಡೆ

ಆನೆ ಬೀದಿಲಿ ಬರಲು ಶ್ವಾನ ತಾ ಬೊಗಳುವದು,
ಶ್ವಾನನಂತಾನೆ ಬೊಗಳಿದರೆ ಆನೆಯ
ಮಾಸವೇ ಹಾನಿ ಸರ್ವಜ್ಞ.
—ಸರ್ವಜ್ಞ

ಒಡಲೊಳಗಿರುವದು ವಿದ್ಯೆಯು| ನಡೆದರೆ ತಾ ಭಾರವಲ್ಲ;
ಕಳ್ಳರು ಕದಿಯರ್|| ಪೊಡವಿಪರು ಮುನಿದುಕೊಳ್ಳರ್||
ಒಡಪುಟ್ಟಿರುವರು ಪಾಲುಬೇಡರು ಎಂದು||
—ಓರ್ವ ಕನ್ನಡ ಕವಿ

ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆವವಗೆ ಮನೆಯೇನು? ಮತವೇನು?
ಮನದಲ್ಲಿ ತಿವನ ನೆನೆಯದವ ಪರ್ವತದ
ಕೊನೆಯಲ್ಲಿನರೇನು? ಸರ್ವಜ್ಞ,
—ಸರ್ವಜ್ಞ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲವಾದ ಗುಣಗಳು

ಶಿಸ್ತು	ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸು	ಸಮಯನಿಷ್ಠತೆ
ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನ	ನಿಜವಾದ ಗುರುಭಕ್ತಿ	ಕರ್ತವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ
ಆಜ್ಞಾಭಾರಕತ್ವ	ಸರಸ್ವರ ಸಹಕಾರ ಪ್ರೇಮ	ಮೇಲು ಬುದ್ಧಿ
ಆಚ್ಛಾಕಟ್ಟುತನ	ಸ್ವಚ್ಛತೆ	

—ಗೃಂ

ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರೊಡಲು ಭಾನುವಿನಂತಕ್ಕು,
ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನ ಬರಿಯೊಡಲು ಹಾಳೂರ ಶ್ವಾನನಂತಕ್ಕು ಸದ್ಭಕ್ತ.

—ಸರ್ವಜ್ಞ

ನಿನ್ನ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಧೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸು.

—ಗಾಜೆ

ಆನೆ ಬೇದಿಲಿ ಬರಲು ಶ್ವಾನ ತಾ ಬೊಗಳುವದು,
ಶ್ವಾನನಂತಾನೆ ಬೊಗಳಿದರೆ ಆನೆಯ
ಮಾನವೇ ಹಾನಿ ಸರ್ವಜ್ಞ.

—ಸರ್ವಜ್ಞ

ಒಡಲೊಳಗಿರುವದು ವಿದ್ಯೆಯು| ನಡೆದರೆ ತಾ ಭಾರವಲ್ಲ;
ಕಳ್ಳರು ಕದಿಯರ್|| ಪೊಡವಿಪರು ಮುನಿದುಕೊಳ್ಳರ್||
ಒಡಪುಟ್ಟಿರುವರು ಪಾಲುಬೇಡರು ಎಂದು||

—ಓರ್ವ ಕನ್ನಡ ಕವಿ

ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆವವಗೆ ಮನೆಯೇನು? ಮಠವೇನು?
ಮನದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ನೆನೆಯದವ ಪರ್ವತದ
ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಂದರೇನು? ಸರ್ವಜ್ಞ.

—ಸರ್ವಜ್ಞ

